

REVIZOR.

Komedija v petih dejanjih.

Ruski spisal

Nikolaj Vasiljevič Gogol.

Preložil

Ivan Vesel.

Ne očitajte zrkalu, če je obraz spačen.
Narodna prislovica.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1884.

O S O B E.

Anton Antónovič Skvozník-Dmuhánovski, mestni glavar.

Ana Andréjevna, njegova žena.

Marija Antónovna, njegova hči.

Luka Lukič Hlópov, šolski nadzornik.

Žena njegova.

Amos Fedorevič Lápkín-Tápkín, sodnik.

Artemij Filipovič Zemljaníka, oskrbnik dobrodelnih zavodov.

Ivan Kuzmič Špékin, poštar.

Peter Ivanovič Dóbčinski, }
Peter Ivanovič Bóbčinski, } grajščaka.

Ivan Aleksandrovič Hlestakóv, uradnik iz Peterburga.

Osip, njegov sluga.

Kristijan Ivanovič Hübner, okrožni zdravnik.

Fedor Andrejevič Lulukóv, }
Ivan Lazarevič Rastakóvski, } dosluženi uradniki, odličniki
Stepan Ivanovič Koróbkín, } v mestu.

Stepan Ilič Uhovértov, policijski predstojnik.

Svištunov, }
Pugovicín, } policaji.

Deržimórda, }

Abdúlin, trgovec.

Febrónija Petróvna Pošlépina, ključavničarica.

Žena podčastnika.

Miška, sluga glavarjev.

Strežnik gostilniški.

Gosti, trgovci, meščani, prošniki.

Značaji in kostumi.

Opomnje gospodom igralcem.

Mestni glavar se je uže postaral v službi in ni nikakor neumen človek. Če tudi je podkupljiv, vendar se vede jako solidno, dovolj resnobno, še celo nekoliko močno; ne govori ni glasno, ni tiho, ni mnogo, ni malo. Vsaka beseda kaj pomeni. Črte na obrazu so mu trde in stroge, kakor pri vsakem človeku, ki se je iz nizke službe s težavo do višje popel. Prehod od strahu do veselja, od nizke zavrženosti do ošabnosti je dovolj nagel, kakor pri človeku s surovimi dušnimi nagnenji. Oblečen je navadno v zapeto uniformo in obut v bote z ostrogami. Lasé ima ostrižene in uže sive.

Ana Andrejevna, njegova žena, je provincijalna koketa, ne še prestarih let, na polovico izrejena po romanih in albumih, na polovico po skrbéh za shrambo in dekle. Silo radovedna, in včasih tudi bahasta. Včasih si vzame tudi oblast nad možem, pa samo zato, ker ji on ne vé nič odgovoriti; pa ta oblast razteza se samo na malenkosti, da mu očita in zabavlja. Štirikrat se preobleče med igro.

Hlesta ko v je mlad človek tri in dvajsetih let, tenek in suh; nekoliko bedast in, kakor pravijo, nima dokaj v glavi; šteje se mej tiste ljudi, katere v kancelijah imenujejo puhloglavce. Govori in dela brez vsacega premisleka. Ne more ustaviti se stanovitno pri katerikoli misli. Njegov govor je pretrgan, in besede mu izleté iz ust čisto nepričakovano. Kolikor več odkritosrčnosti in priprošćine bo pokazal igralec, toliko boljša bo njegova igra. Oblečen po modi.

Osip, njegov sluga je takšen, kakeršni so služabniki, nekoliko uže ostareli. Govori resnobno, gleda ne-

koliko v zemljo, jeziká in rad samemu sebi pripoveduje lepe nauke za svojega gospoda. Glas mu je skoro vedno enak, v pogovoru z gospodom pa mu je čmeren, celó nekoliko surov. Bolj premeten je, ko njegov gospod in zato kmalu vse zapazi, pa ne mara dosti govoriti, molčeč je prepekanec. Oblečen je v sivo ali sinjo ponošeno vrhnjo suknjo.

Bobčinski in Dobčinski, oba nizki duši, male postave, jako radovedna, drug drugemu sta nenavadno podobna: oba z malimi trebuški, oba govorita prav naglo in nenavadno veliko mahata oba z rokami. Dobčinski je nekaj večji in resnejši od Bobčinskega, a Bobčinski je prostejši in živejši od Dobčinskega.

Lapkin-Tapkin, sodnik, človek, kateri je pet ali šest knjig prečital, in zato nekoliko svobodomiseln. Veliko si domišlja, kajti vsako besedo močno poudarja. Igralec mora vedno ohraniti imeniten, važen obraz. Govori v basu in besede zateguje, hripavo in grgravo, kakor starinska ura, katera prej piska, a potem še le bije.

Zemljanika, oskrbnik dobrodelnih zavodov, jako tolst, okoren in neokreten človek; a pri vsem tem prekanjen slepar. Jako poslužen in postrežen.

Poštar, do naivnosti dobrodušen človek.

Druge uloge ne potrebujejo razjasnjevanja: njih originale imamo vedno pred očmi.

Gospodje igralci naj bodo posebno pozorni na zadnjo sceno. Zadnja izgovorjena beseda mora pretresti kot električna iskra vsakoga — na enkrat, nenadoma. Vsa skupina mora mesto premeniti v enem trenutku. Glas osupnenja morajo zagnati vse dame ob enem, kakor iz enih prs. Če se ne bode pazilo na te opomnje, izgine lahko ves učinek.

Prvo dejanje.

Soba v hiši mestnega glavarja.

Prvi prizor.

Mestni glavar, oskrbnik dobrodelnih zavodov, šolski nadzornik, sodnik, policijski predstojnik, zdravnik, dva policaja.

Mestni glavar. Pozval sem vas, gospodje, da vam naznanim prav neprijetno vest: revizor pride k nam.

Amos Fedorovič. Kaj, revizor?

Artemij Filipovič. Kako, revizor?

Glavar. Da, revizor iz Peterburga, inkognito. In sicer še s tajnimi napotili.

Amos Fed. Glejte no!

Art. Fil. Kakor bi ne bilo dovolj sitnosti, in še ta!

Luka Lukič. Moj Bog! in še s tajnimi napotili.

Glavar. Zdi se mi, kakor bi bil kaj tacega slutil: nocoj se mi je vso noč sanjalo o dveh velikanskih podganah. Nikdar nisem tacih videl: črni, grozno veliki! Prišli sta, povohali in zopet odšli. Prebral vam bom pismo, katero sem dobil od Andreja Ivanoviča Čmihova; vi ga poznate, Artemij Filipovič. Piše mi: „Ljubi prijatelj, boter in dobrotnik“ (mrmrá, poluglasno, pismo naglo pregledujoč)... „ti poročiti...“ Tu je: „podvizam se, mej drugim ti poročiti, da je odšel uradnik z napotili ogledovat vse glavarstvo in posebno naš okrog (pomenljivo povzdigne prst kvišku). Pozvedel sem to od prav dostovernih ljudi. Prišel bo kot privaten človek. In ker vém, da imaš tudi ti, kakor vsak drug človek, grehov, in ker vém, da si razumen človek in si ne daš rad izpuliti tega, kar ti je prišlo v pest“ . . . (Preneha.) No, to so njegove . . . „svetujem ti, bodi previden, ker on pride lahko vsak čas, če ni morebiti uže prišel in tam kje inkognito živi. . . . Včeraj . . .“ No, to so rodovinske zadeve: „sestra Ana Kirilovna je k nam prišla z možem: Kirilovič je precej odebelel, in vedno na gosli igra . . .“ in tako dalje in tako dalje. Zdaj veste, kako je ta stvar.

Amos Fed. Da, nenavaden, prav nenavaden prigodek. Pa ne pride zastonj.

Luka Luk. Čemu to, Anton Antonovič, čemu prihaja k nam revizor?

Glavar (vzdihujoč). Čemu! Kazen Božja je! (Vzdihujoč.) Do zdaj so bila, hvala Bogu, le druga mesta zadeta; zdaj je prišla vrsta k nam.

Amos Fed. Jaz menim, Anton Antonovič, da je temu vzrok kakšna politiška skrivnost. Veste kaj, to pomeni: Rusija . . . da, . . . Rusija hoče vojsko začeti, in ministerstvo, glejte, pošilja uradnike pozvedovat, ali ni morebiti kje kako izdajstvo.

Glavar. Ali ste jo pa zadeli! Prav zvita glava ste! Tu v sredi dežele izdajstvo! Ali smo morebiti na granici, kaj? Od tod, če leto in dan hodiš, ne prideš v drugo državo.

Amos Fed. A povém vam . . . vi tega . . . vi ne . . . Vlada ima ostre oči: zastonj tako daleč . . . nekaj sum se ji vzbuja.

Glavar. Vzbuja ali ne vzbuja, opomnil sem vas, gospodje, kaj vas čaka. Pazite se! Zase sem uže nekaj ukrenil, tisto tudi vam svetujem. Posebno vam, Artemij Filipovič! Gotovo bo potujoči uradnik pred vsem ogledal zavode vašemu nadzorstvu izročene, — tedaj skrbite, da bo vse pristojno. Ponočne čepice naj bi bile čisteje, in bolniki naj ne bodo taki kakor kovači, kakor jih navadno vidimo po domače hoditi.

Art. Fil. No, to in pa nič. Ponočne čepice, zaradi mene, dobimo lahko tudi čisteje.

Glavar. Da. In nad vsako posteljo mora napisano biti po latinski ali v kakem drugem jeziku in to naj je vam mar, Kristijan Ivanovič — kakšna je bolezen, kdo je zbolel in kdaj, katerega dné in število . . . Ni prav, da bolniki tako močan tobak kadé, da moraš vselej kihniti, kedar k njim prideš. In še bolje bi bilo, ko bi jih bilo menj; tekoj bodo to pripisovali slabemu oskrbništvu ali nevednosti zdravnikovi.

Bol. oskrbnik. O, kar se tiče zdravljenja, dogovorila sva se uže s Kristijanom Ivanovičem, čim bliže naturi, tem boljše, — dražih zdravil ne rabiva. Človek je priprosta stvar: če umrè, umrè; če ozdravi, ozdravi. In Kristijan Ivanovič se prav težko z bolniki razume — saj ne ene besedice ruske ne razume.

Kristijan Ivanovič (se oglasi z glasom, podobnim nekoliko i, nekoliko e).

Glavar. In vam, Amos Fedorovič, bi svetoval ozreti se nekoliko po sodnijskih prostorih. Tam v sprednji sobi, kjer se navadno sčakujejo tožniki, napravili so sluge hlev gosém in njihovim mladičem, ki človeku vedno pod nogami gogočejo. Hvalevredno je, pečati se z gospodarstvom, in zakaj bi se sluge tudi ne pečali ž njim? Le vedite, na

takem mestu je nepristojno . . . Hotel sem uže prej vam to opomniti, pa sem vselej pozabil.

Amos Fed. Še danes bom ukazal, odgnati jih v kuhinjo. Pridite k meni na kosilo!

Glavar. Razen tega je prav nespodobno, da je sodnijska soba vsa polna vsakovrstne nesnage; na pisalni mizi je med pisanjem vaš lovski bič. Vém, vi ljubite lov, pa vendar bi bilo bolje ta čas, če bič kam drugam shranite; ko bo revizor odšel, smete ga zaradi mene zopet nazaj položiti. Tako tudi vaš prisednik . . . morebiti je prav spreten in vešč . . . pa iz njega gré vedno tak sopuh, kakor bi bil ravno prišel iz žganjarije — to tudi ni prav. Uže davno sem hotel z vami o tem govoriti, pa ne vém, kaj me je zadržalo. Dobé se pripomočki zoper to, če mu je tudi res, kakor pravi, ta sopuh prirojen. Svetujte mu, naj jé luk ali česen, ali kaj družega. V tem slučaju lahko pomaga z raznimi zdravili Kristijan Ivanovič.

Kristijan Ivanovič (oglasí se, kakor prej).

Amos Fed. Ne, ta sopuh mu ni mogoče pregnati; pravi, da ga je otroka udarila mati, in s teh mal vedno tako diši po žganji.

Glavar. Hotel sem vas le opomniti. Kar se pa tiče notranjega reda, in tega, kar imenuje v pismu Andrej Ivanovič grehe, ne vem, kaj bi dejal.

Čudno se vam bo zdelo, če pravim: ni ga človeka brez grehov. To je uže sam Bog tako uredil in Volterijanci zaman zoper to govoré.

Amos Fed. Kaj vi imenujete grehe, Anton Antonovič? Grehi se ločijo od grehov. Povém vsem odkritosrčno, da jemljem darila, pa kakšna darila? Lovske pse. To je vse drugače.

Glavar. No, lovski psi, ali kaj družega, darilo je.

Amos Fed. Ne, ne, Anton Antonovič. Glejte, na primer, če si da kdo podariti kožuh vreden petsto rubljev ali soprogi dragocen šal . . .

Glavar. No, ali pa veste, zakaj jemljete za darila lovske pse? Zato, ker v Bogá ne verujete, in nikdar v cerkev ne greste; jaz se pa vsaj trdno vere držim in vsako nedeljo grem v cerkev. A vi . . . O, poznam vas, če začnete govoriti, kako je svet nastal, kar lasje mi po koncu stopijo.

Amos Fed. Dá, do tega sem sam prišel, z lastnim umom.

Glavar. Mnogokrat je slabejše, če ima kdo mnogo uma, kakor ko bi ga nič ne imel. Sicer sem pa le tako govoril o okrožni sodniji; po pravici rečeno, nikomur ni nič mar tam nos vtikati; nekako posvečen kraj je, sam Bog čuva nad njim. A vi, Luka Lukič, kot nadzornik učnih zavodov, vi morate bolj paziti nad učitelji. Sicer so učeni ljudje, izučeni na raznih visocih šolah, pa imajo

prečudno obnašanje, ki v nikaki zvezi ni z njihovim učenim poklicem. Tako na primer je eden, tisti s tolstim licem . . . ne spominjam se njegovega imena, nikakor ne more prebiti brez tega, da bi gredé na stolico se ne spačil, tako (spači se); in potem dene roko za zavrtnik in se praska po pobradku. Vendar, če se učencem tako pači, naj uže bode: morebiti je potrebno takó, o tem ne morem soditi; a sodite sami, če se tako spači revizorju, — imelo bi lahko žalostne nasledke: gospod revizor ali kdo drugi bi lahko to zapisal na svoj rovaš. Iz tega, vrag vedi, kaj se lahko zgodi.

Luka Luk. Povejte, kaj hočem ž njim početi? Uže nekaterikrat sem mu pravil. Še pred nekoliko dnevi, ko je prišel vodja v razred, spačil se je tako, da nisem kaj tacega še nikdar videl. Sicer stori vse to iz dobrega srca, a meni se očita, zakaj se mladosti vtepajo svobodomiselne navade.

Glavar. Omeniti Vam moram tudi učitelja zgodovine. Učena glava je — to se mu vidi, pregnal je temo od vednosti, le razlaga s takim ognjem, da sam sebe pozabi. Neki dan sem ga poslušal: no, dokler je govoril o Asircih in Babiloncih — ni bilo še nič, a ko je začel o Aleksandru Macedonskem, ne morem vam povedati, kaj vse je počel. Menil sem, da gorí, skočil je s stolice, in kar je imel moči, zagnal je stol ob

tla! Res, Aleksander Macedonski je bil junak. Čemu pa je treba stole lamati! Od tega ima država le škodo.

Luka Luk. Da, res goreč je! Uže nekaterokrat sem mu to opomnil Pa kaj mi je odgovoril? „Kakor hočete, za učenost dam rad tudi življenje“.

Glavar. Naj bo, pa razločiti se nikakor ne more, ali je pameten človek ali pijanec; njegovih spak bi še svetnik ne prenašal.

Luka Luk. Bog pomagaj, težko je biti učenik! Vsak se vtika, vsak bi rad pokazal, da je tudi razumen človek.

Glavar. Vse to bi ne bilo nič — pa ta prokleti inkognito! Hipoma se oglasi: „A vi ste tukaj, golobčiki! Kdo,“ poreče, „je sodnik“ — „Lapkin-Tapkin! — Lapkin-Tapkin stopite sem! In kdo je bolnici oskrbnik?“ — „Zemljanika. — Zemljanika stopite sem!“ Znorel bi!

Drugi prizor.

Prejšnji in poštar.

Poštar. Razjasnite mi, gospodje, kdo, kaj je ta uradnik?

Glavar. Ali ste morebiti uže kaj slišali?

Poštar. Peter Ivanovič Bobčinski mi je pravil. Ravnokar je bil pri meni na pošti.

Glavar. No, kaj vi mislite o tem?

Poštár. Kaj mislim? Vojska bo s Turkom.

Amos Fed. Dobro, dobro! tudi jaz sem teh mislij.

Glavar. Da, obá sta res prav premetena človeka!

Poštár. Gotovo, s Turkom. Ali se bo pa Francoz jezil!

Glavar. Kakova vojska s Turkom! Nam se bo slaba godila, ne pa Turkom. To je uže gotovo: tukaj je pismo.

Poštár. Če je pa taka, tedaj ne bo nobene vojske s Turkom.

Glavar. No, kako je z vami, Ivan Kuzmič?

Poštár. Kako? Kako pa z vami, Anton Antonovič?

Glavar. Kaj z mano? Sicer nisem plašljivec, pa vendar se malo bojim. Trgovci in meščani me najbolj skrbé. Pravijo, da sem jim bil slan; pa, moj Bog, če sem jim kaj vzel, zgodilo se je brez vsega sovraštva. Menim celo (prime ga pod roko in odpelje na stran) menim, ali nisem bil morebiti ovajen. Čemu pa pride revizor k nam? Poslušajte, Ivan Kuzmič, ali vam ni mogoče za naju obeh občno korist, vsako pismo, ki pride k vam na pošto, o prihodu in odhodu, veste, tako nekoliko razpečatiti in prebrati, ali ni

v njem kakšna ovadba, ali sploh kakovo dopisovanje. Če ni, zopet se lahko zapečati; sicer pa morete oddati pismo tudi tako, razpečateno.

Poštar. Razumem, razumem . . . Ne učite me tega, tako ravnam uže dolgo, ne iz previdnosti, nego samo iz radovednosti, — neizrečeno rad bi vedel, kaj je novega po svetu. Zagotovim vas, ni mikavnejšega berila! Nekatero pismo je tako zabavno — opisujejo se take reči . . . in kakó je sestavljeno . . . vse drugače kot v Moskovskih novicah!

Glavar. No, tedaj povejte mi, ali niste nič brali o kakem uradniku iz Peterburga.

Poštar. Ne, o uradniku iz Peterburga nič, a mnogo je govorjenja o necem iz Kostrome in Saratova. Žal, da ne berete pisem. Nekatera mesta so prekrasna. Tako je nedavno neki častnik pisal prijatelju in opisal ples tako ognjeno . . . res bilo je krasno, prav krasno: „Dragi moj, življenje moje“, pravi, „življenje moje teče kot v raju; lepih deklet mnogo, godba zaigra, zastave plapolajo“ . . . opisal je res s živim čuvstvom. Nalašč sem ga sebi prihranil. Ali hočete, naj ga vam prečitam.

Glavar. Ne, zdaj ni čas za to. Ali mi boste naredili veselje, Ivan Kuzmič: ko bi slučajno

naleteli na tožbo ali ovadbo, da mi jo boste brez pomisleka zadržali.

Poštar. Z naj večim veseljem.

Amos Fed. Pazite se, imeli boste kdaj sitnosti za to.

Poštar. O ljubi moj!

Glavar. Nič ne bo, nič. Drugače bi bilo, ko bi se to očitno godilo, a vse to ostane med nama.

Amos Fed. Slaba bo, slaba! Ako vam je prav, Antonovič, ustregel bi vam rad z mlado psico. Prava sestra je mojemu psu, saj ga poznate. Gotovo ste slišali, da je Čeptovič začel tožbo z Varhovinskim, in to je voda na moj mlin: lahko bom zajce streljal zdaj na tega, zdaj na družega zemlji.

Glavar. Veš kaj, ljubi moj! meni so zdaj vaši zajci prav malo mar: meni le ta prokleti inkognito vedno tiči v glavi! Vedno pričakujem, da se bodo odprla vrata in nenadoma . . .

Tretji prizor.

Prejšnji, Bobčinski in Dobčinski (prisopihata oba kmalu).

Bobč. Nenavadna novica!

Dobč. Nepričakovano poročilo!

Vsi. Kaj, kaj tacega?

Dobč. Nenaden slučaj! Prišla sva v gostilno

Bobč. (seže v besedo). Prišel sem s Petrom Ivanovičem v gostilno

Dobč. (seže v besedo). Dovolite, Peter Ivanovič, jaz bom povedal

Bobč. Ne, dovolite meni . . . dovolite, dovolite vi ne znate tako povedati . . .

Dobč. A vi shomotate, in, saj se ne spominjate vsega.

Bobč. Spominjam se, za Boga spominjam se. Ne vtikajte se vendar, naj jaz povém, prosim, ne vtikajte se. Prosim, gospodje, skrbite, da se ne bo vtikal Peter Ivanovič.

Glavar. A za Boga, govorite, kaj pa je? Srce mi kar trepeče. Sedite, gospodje, tu so stoli! Peter Ivanovič, tu imate stol. (Vsi sedejo okrog obeh Petrov Ivanovičev.) No, kaj je tacega?

Bobč. Dovolite, dovolite, povedal bom vse po vrsti. Ko sem imel čast posloviti se od vas, po tem, ko ste se vznemirili zaradi prejetega pisma, dà — dà, potem sem hitel, prosim, ne vtikajte se Peter Ivanovič! Saj vém vse, vse, vse. Tedaj, kakor sem dejal, hitel sem k Korobkinu. A Korobkina ni bilo doma, vrnil sem se k Rastakovskemu, pa ker nisem našel Rasta-

kovskega, oglasil sem se pri Ivanu Kuzmiču, da mu naznanim novico, katera vam je došla, in ko sem šel od tam, srečal sem Petra Ivanoviča . . .

Dobč. (seže v besedo). Pri štacuni paštetarjevi.

Bobč. Pri štacuni paštetarjevi. Dà, srečavši Petra Ivanoviča pravim mu: ali ste slišali novico, ktero je prejel Anton Antonovič iz dostovernega pisma? A Peter Ivanovič je uže bil vse izvedel od vaše ključarice, Avdotje, katera je bila, ne vem zakaj, poslana k Filipu Antonoviču Počečujevu.

Dobč. (seže v besedo). Po sodček francoskega žganja.

Bobč. (z roko mu ukaže, naj molči). Po sodček francoskega žganja. Šla sva tedaj s Petrom Ivanovičem k Počečujevu A vi, Peter Ivanovič ne vtikajte se prosim, ne vtikajte se! Gredé k Počečujevu ustavi se na ulici Peter Ivanovič in pravi: „Pojdiva,“ pravi, „v gostilno. V želodcu mi je nekako slabo, . . . od zjutraj nisem nič užil . . .“ Da, da, v želodcu Petra Ivanoviča . . . „V gostilni“ pravi „imajo zdaj sveži losos, pokusila ga bova.“ Ko stopiva v gostilno, kar nenadoma mlad človek . . .

Dobč. (seže v besedo). Prijetne zunanje podobe, v odlični obleki

Bobč. Prijetne zunanje podobe, v odlični obleki, hodi po sobi, na obrazu se mu bere, kako preudarja . . . fiziognomija . . . vedenje in tukaj (s prstom kažoč na čelo) mnogo mnogo vsega. Kakor bi bil slutil, dejal sem Petru Ivanoviču: „Ta ni tukaj zastonj“. Da. In Peter Ivanovič je mignil s prstom gostilničarju, ter pozval gostilničarja Vlasa — njegova žena je pred tremi tedni porodila prav krepkega dečka, ki bo, kakor oče, tudi gostilničar. Peter Ivanovič je tedaj pozval Vlasa, in ga je po tihem vprašal: „Kdo je ta mladi človek?“ in Vlas mu je odgovoril: „Ta,“ pravi . . . Ah ne vtikajte se, Peter Ivanovič, prosim vas, ne vtikajte se, vi ne pripovedujete, moj Bog, saj vi ne pripovedujete; vi šepetate z jezikom, dobro vém, vi imate v ustih zob, ki piska . . . „Ta,“ pravi, „ta mladi človek je uradnik iz Peterburga, ime mu je,“ pravi, „Ivan Aleksandrovič Hlestakov, in gré,“ pravi „v Saratovsko gubernijo in,“ pravi, „čudno spričevalo si daje: uže drugi teden je tukaj, nikdar ne gré iz gostilne, jemlje vse na račun, ne kopejke ne plača“. Takó mi je pravil in dovolj sem imel premišljevati. „E,“ pravim Petru Ivanoviču . . .

Dobč. Ne, Peter Ivanovič, jaz sem dejal „e!“

Bobč. Se vé, prvi ste vi tako dejali, a potem tudi jaz. „E,“ dejal sem Petru Ivanoviču, „čemu

ta tukaj sedi, ko ga njegova pot pelje v Saratovsko gubernijo?" . . . Da! prav ta je tisti uradnik, ta je.

Glavar. Kdo, kakšen uradnik?

Bobč. Tisti uradnik, katerega so vam naznanili, — revizor.

Glavar (prestrašen). Kaj pravite, Bog pomagaj! ta ni.

Dobč. On je! ne plačuje nič, ven ne hodi. Kdo bi pa bil? In potni list mu je napisan v Saratov.

Bobč. On je, on, za Boga, on . . . vse je opazoval, vse videl. Videl, da sva s Petrom Ivanovičem jedla losos, — in še več potem, ko je Peter Ivanovič na račun svojega želodca . . . da, — tako je pogledal nama na krožnika . . . kar strah me je preletel.

Glavar. Gospod, usmili se nas grešnikov! Kje stanuje?

Dobč. Pod številko pet, pod stopnjicami.

Bobč. Pod tisto številko, kjer so se lansko leto pretepali potujoči častniki.

Glavar. Ali je uže davno tukaj?

Dobč. Uže dva tedna. Prišel je na sv. Bazilija Egipčana dan.

Glavar. Dva tedna! (V stran.) O vsi svetniki! prizanesiti mi! In v teh dveh tednih je bila ste-

pena podčastnikova žena! jetniki niso dobili svojega deleža! Po ulicah krčma pri krčmi, in nesnažnost! Strah in groza! (Prime se za glavo.)

Art. Fil. No, Anton Antonovič, ali naj gremo v veliki gali v gostilno?

Amos Fed. Ne, ne! Najprvo moramo sklicati prvake, duhovenstvo, trgovce, glejte tudi v knjigi: Dela Ivana Masona . . .

Glavar. Ne, ne! pustite me, naj sam delam! Bili so težki trenutki v življenji, prošli so, hvala Bogu; morebiti nam bo pomagal Bog tudi zdaj. (Obrnivši se k Bobčinskemu.) Vi pravite, mlad človek je?

Bobč. Mlad človek, tri in dvajset let ima, ne več.

Glavar. Tem bolje: mladega tem laže poskusiš. A gorje, če je star hudič; mladi le po vrhu gleda. Vi, gospodje, pripravite se vsak zase, jaz se bom sam k njemu odpravil, ali pa s Petrom Ivanovičem, kakor bi šel na sprehod, ali pozvedovati, če nimajo popotniki kacih neprijetnostij. Ej, Svistunov!

Svistunov. Kaj ukazujete?

Glavar. Stopi naglo po policijskega predstojnika, ali pa ne, ti si mi potreben. Naroči komu, da naj pride kakor hitro mogoče sem poli-

cijski predstojnik, pa pridi takoj nazaj. (Policaj odhiti.)

Art. Fil. Idimo, idimo, Amos Fedorovič. Lahko se nam nesreča pripeti.

Amos Fed. Kaj se je vam bati? Bolnikom daste čiste ponočne čepice, pa je pri kraji.

Art. Fil. Da, da, ponočne čepice! Pa ukazano je tudi bolnikom dajati ovsene juhe, in po vseh vežnikih je tak duh po zelji, da kar v nos bode.

Amos Fed. Kar se mene tiče, prav miren sem. In res, kdo bi neki zašel v sodnijsko dvorano? In če tudi pogleda v kako pisanje, ne bode življenja vesel. Uže petnajst let sedim na sodnem stolu, in če pogledam v zapiske — a! le z roko mahnem! Sam Salomon bi ne spoznal, kaj je v njih resnice, kaj laži. (Sodnik, bolniški oskrbnik, šolski nadzornik in poštar odhajajo in srečajo med vrati policaja.)

Četrty prizor.

Glavar, Bobčinski, Dobčinski in policaj.

Glavar. Kakó, ali je droška pred hišo?

Policaj. Je.

Glavar. Stopi na ulico ne, postoj! prinesi . . . Kje pa so drugi? Kaj, ali si sam? Ukazal sem, naj bo tudi Prohorov tukaj. Kje je Prohorov?

Policaј. Prohorov je v policijski stražnici, le da za nobeno rabo ni.

Glavar. Zakaj ne?

Policaј. Zakaj? Pripeljali so ga to jutro polumrtvega. Uže dve vedri vode smo nanj izlili, pa dosihmal se še ni streznil.

Glavar (prime se za glavo). Ah, moj Bog, moj Bog! Stopi naglo na ulico, ali ne — skoči prej v sobo, — slišiš? in prinesi mi meč in novi klobuk. No, Peter Ivanovič, idiva!

Bobč. In jaz, in jaz, . . . dovolite tudi meni, Anton Antonovič!

Glavar. Ne, ne, Peter Ivanovič, ni mogoče! ni pripravno in v droški tudi ni prostora za tri.

Bobč. Brez skrbi, brez skrbi, tako bom peš, peš, peš tekel za droško. Da bi mogel le skozi razpoko v vratih nekoliko pogledati, da bom videl, kaj se godi . . .

Glavar (jemaje meč iz policajevih rok). Teci naglo, dobodi občinskih slug, in vsak naj dobi . . . kako je meč zarujava! Prokleti kramar Abdulin — vidi, da ima glavar star meč, pa mu ne pošlje novega! O prekanjen rod! Le čakajte, malo-

pridneži, stavil bi, da imajo pritožbe uže gotove, kakor bi iz tal prirastle. Vsak naj vzame v roko ulico, vrag naj vzame ulico — metlo hočem reči! — in pometejo naj ulico, ki drži k gostilni, pa naj pometejo čisto . . . Slišiš? Pa pazi mi: ti, ti, poznam te; hliniš se mi, pa mi kradeš srebrne žlice in vtikaš v bote — pazi se, imam ostra ušesa! . . . Kaj si pa delal s kupcem Črnajevim, kaj? Dal ti je za monduro štiri vatle sukna in ti si mu vzel cel kos. Pazi se! Črez svoj stan jemlješ! Idi!

Peti prizor.

Prejšnji in policijski predstojnik.

Glavar. Ali, Stepan Ilič, povejte mi za Boga, kodi se vendar potikate? Komu je to podobno?

Pol. predstojnik. Bil sem ves čas pred vrati.

Glavar. No, poslušajte, Stepan Ilič! Uradnik iz Peterburga je prišel. Kako ste se pripravili?

Pol. predstojnik. Tako, kakor ste ukazali. Policaja Pugovicina sem poslal z občinskimi slugami snažiti ulico.

Glavar. A kje je Držimorda?

Pol. predstojnik. Držimorda je šel k dimniku, ki je začel goreti.

Glavar. Stopi na ulico ne, postoj! prinesi . . . Kje pa so drugi? Kaj, ali si sam? Ukazal sem, naj bo tudi Prohorov tukaj. Kje je Prohorov?

Policaј. Prohorov je v policijski stražnici, le da za nobeno rabo ni.

Glavar. Zakaj ne?

Policaј. Zakaj? Pripeljali so ga to jutro polumrtvega. Uže dve vedri vode smo nanj izlili, pa dosihmal se še ni streznil.

Glavar (prime se za glavo). Ah, moj Bog, moj Bog! Stopi naglo na ulico, ali ne — skoči prej v sobo, — slišiš? in prinesi mi meč in novi klobuk. No, Peter Ivanovič, idiva!

Bobč. In jaz, in jaz, . . . dovolite tudi meni, Anton Antonovič!

Glavar. Ne, ne, Peter Ivanovič, ni mogoče! ni pripravno in v droški tudi ni prostora za tri.

Bobč. Brez skrbi, brez skrbi, tako bom peš, peš, peš tekel za droško. Da bi mogel le skozi razpoko v vratih nekoliko pogledati, da bom videl, kaj se godi . . .

Glavar (jemaje meč iz policajevih rok). Teci naglo, dobodi občinskih slug, in vsak naj dobi . . . kako je meč zarujavel! Prokleti kramar Abdulin — vidi, da ima glavar star meč, pa mu ne pošlje novega! O prekanjen rod! Le čakajte, malo-

pridneži, stavil bi, da imajo pritožbe uže gotove, kakor bi iz tal prirastle. Vsak naj vzame v roko ulico, vrag naj vzame ulico — metlo hočem reči! — in pometejo naj ulico, ki drži k gostilni, pa naj pometejo čisto . . . Slišiš? Pa pazi mi: ti, ti, poznam te; hliniš se mi, pa mi kradeš srebrne žlice in vtikaš v bote — pazi se, imam ostra ušesa! . . . Kaj si pa delal s kupcem Črnajevim, kaj? Dal ti je za monduro štiri vatile sukna in ti si mu vzel cel kos. Pazi se! Črez svoj stan jemlješ! Idi!

Peti prizor.

Prejšnji in policijski predstojnik.

Glavar. Ali, Stepan Ilič, povejte mi za Boga, kodi se vendar potikate? Komu je to podobno?

Pol. predstojnik. Bil sem ves čas pred vrati.

Glavar. No, poslušajte, Stepan Ilič! Uradnik iz Peterburga je prišel. Kako ste se pripravili?

Pol. predstojnik. Tako, kakor ste ukazali. Policaja Pugovicina sem poslal z občinskimi slugami snažit ulico.

Glavar. A kje je Držimorda?

Pol. predstojnik. Držimorda je šel k dimniku, ki je začel goreti.

Glavar. In Prohorov je pijan, ne?

Pol. predstojnik. Pijan, da.

Glavar. Kako ste mogli to dopustiti.

Pol. predstojnik. Bog ga spoznaj! Včeraj je bil v predmestji pretep — šel je tje, da bi napravil red in pripeljali so pijanega nazaj.

Glavar. Poslušajte, kaj imate storiti. Policijski častnik . . . tisti dolgopeti švigelj, naj stoji zaradi redu na mostu. Razmečite naglo tisto staro ograjo, ki je zraven čevljarja, in postavite drog z znamenjem, kakor bi bilo pripravljeno za zidanje. Kolikor več je zidališč, toliko bolj to kaže o delavnosti mestnega glavarja. Ah, moj Bog, skoro sem pozabil, da je na tem prostoru nakopičenih na štirideset voz vsakovrstnih smetij. Kako nesnažno mesto je to! Da bi bil kje postavljen vsaj kak spominek, ali vsaj ograjen trg; vrag vedi, odkodi nanese toliko smeti! In če bo uradnik izpraševal, kako ste zadovoljni, da mi boste odgovorili: „Z vsem zadovoljni, Vaše blagorodje!“ in kdor bo nezadovoljen, temu bom pozneje uže dal tako nezadovoljnost . . . (Vzdihuje.) O, oh, oh, oh, oh, jaz grešnik, jaz veliki grešnik! (Vzame namesto klobuka klobučnico.) Moj Bog, daj mi, da mi bo šlo srečno izpod rok; podaril ti bom tako svečo, kakoršne ti ni nihče še daroval; vsak teh potepenih trgovcev mi bo zato

dal en cent voska. O, moj Bog, moj Bog! Idiva, Peter Ivanovič! (Mesto s klobukom hoče se pokriti s papirnato klobučnico.)

Pol. predstojnik. Anton Antonovič, saj to je škatlja pa ne klobuk!

Glavar (vrže škatljo proč). Škatlja? Kakšna škatlja je to? Vrag jo vzemi! In če vpraša, zakaj ni sezidana cerkev pri bolnici, za katero je bil pred petimi leti nakazan denar, da ne pozabite povedati, da smo jo začeli staviti, pa je zgorela. O tem sem tudi tako poročal. Bog ne daj, da bi kdo pozabivši povedal, da zidati še začeli nismo. In povejte Držimordi, naj ne daje preveč svobodne volje svojim pestém; naj, zaradi reda, vsem posveti s svetilnico pod nos, poštenim in nepoštenim. Idiva, idiva, Peter Ivanovič. (Odide pa se vrne.) Ne pustite vojakov na ulico brez vsega; ta razdrapana posadka oblači si vrhu srajce le suknjo, nižje doli nima kaj obleči. (Vsi odidejo).

Šesti prizor.

Ana Andrejevna in Marija Antonovna (prihitita na oder).

Ana. Kje so? Kje so? Ah, moj Bog!
... (Odpre duri.) Mož! Anton, Anton! (Govori

naglo.) In vsega tega si ti kriva, vse zaradi tebe. Vedno kaj manjka, tam bucika, tu ovratnica. (Hiti k oknu in kriči.) Anton, kam, kam? Ali je prišel? Revizor? Ali ima brke? Kakšne brke?

Glas glavarjev. Pozneje, pozneje, moja ljuba!

Ana. Pozneje? Novica, in pozneje! Nočem pozneje . . . Le eno samo besedo: Ali je polkovnik? Kaj? (Nevoljna.) Šel je! To ti bom pomnila! In vse zaradi: Mamica, počakajte malo, to ovratnico naj pripnem, precej bom gotova. Ti in ta precej! Zaradi tebe nisve nič zvedeli! In vse zaradi preklicanega koketstva; slišala si, da je poštar tukaj, in si daješ pred zrkalom opraviiti, zdaj s te strani, zdaj z druge strani se ogleduješ. Domišljuje si, da se bo zanjo vlekel, pa veš, spačil se ti bo, ko mu boš hrbet pokazala.

Marija. Kaj hočeve, mamica? Pa čez dve uri bodeve vse zvedeli.

Ana. Čez dve uri! Prav lepa hvala! Kako si mi ustregla s tem odgovorom! Zakaj nisi dejala — čez mesec dni bove še boljše vedeli! (Obesi se čez okno.) Ej, Avdotja! Kaj? Ali si slišala, Avdoti-ja, da je nekdo prišel? . . Nisi nič slišala? Kako je bedasta? Kako maha z rokama? Kaj maha! Ali bi ne mogla pozvedeti? Ne more pozvedeti, po glavi ji blodijo same neumnosti, na same ženine misli! Ah, tako naglo so odšli! Ali bi ne mogla teči za

droško? Teci, teci, precej! Slišiš? Hiti, vprašuj, kam so šli, in poprašaj natančno, kakšen je popotnik, kakov je — slišiš? Poglej skozi razpoko in vse pozvedi, tudi kakšne ima oči: črne ali ne, in tekoj se povrni nazaj, slišiš? Tekoj, tekoj tekoj, tekoj! (Govori, dokler se ne spusti zavesa, in ne zakrije obeh stoječih pri oknu.)

Drugo dejanje.

Mala soba v gostilnici. Postelja, miza, kovčeg, prazna steklenica, ščet za obleko itd.

Prvi prizor.

Osip (leži na gospodovi postelji). Vrag me vzemi, rad bi kaj v želodec dobil; tako mi po trebuhu gode, kakor bi v njem trobili vsega polka trobentači. Vem, ne bom se prej najedel, dokler ne bova domá. Kaj bo z nama? Uže dva meseca sva iz Peterburga, in moj gospodič je po poti vse denarce pognal; zdaj je pa rep stisnil mej noge in miruje; ne spravim ga tako hitro po koncu.

O, izhajala bi, prav lahko bi izhajala na poti, pa ne, treba je bilo v vsakem mestu se pokazati! (Posnema ga.) „Ei, Osip, stopi, preskrbi mi sobo, najlepšo, naroči mi obed, naj bo izvrsten; ne morem tiste navadne brljuzge jesti, imeti moram izvrstnih, finih jedij.“ Dobro bi bilo, da bi imel zdaj kak krepek zalogaj, če je tudi navaden grižljaj. Seznanja se s popotniki, igra karte — pa ga oskubejo do čistega. E, to življenje je dolgočasno! je uže boljše na deželi v graščini; sicer ni tako, kakor v velikem mestu, pa je tudi skrbij manj; imaš svojo babo, ležiš cel ljubi dan za pečjo, in ješ paštete. Pa, kdo se bo prepiral. Po pravici rečeno, lepšega življenja le ni kot v Peterburgu. Da ima kdo le denar, kako fino, kako izvrstno se živi; teatri, plesišča, psi in vse, kar si človek želi. In govori se tako olikano, tako delikatno, da morebiti le plemstvo lepše, in če prideš na ulico, trgovci ti pravijo: „Milostivi gospod!“ če se v ladji čez reko prepelješ, sedi zraven tebe uradnik; ako iščeš družbe — stopi v gostilno; tam ti kavalir pripoveduje o življenju v taboru in razkazuje, kaj vsaka zvezda na nebu pomeni, tako kakor na dlani vse vidiš. Stara oficirska žena te sreča; drugokrat te pa mlada hišna takó pogleda . . . fej, fej, fej! (Smeje se in stresa z glavo.) Vrag vzemi to zaljubljeno ne-

umnost! Neolikane besede nikdar ne slišiš; vsak ti pravi: vi. Ako si se navolil hoditi — vzameš prevoščeka, in pelješ se kakor velik gospod, in če mu nočeš plačati — tudi prav: vsaka hiša ima prehodna vrata, in tako izgineš, da te noben hudič ne najde. Pa včasih je tudi slaba: danes prav izvrstno živiš, drugokrat pa toliko da ne počiš od gladu, kakor na primer zdaj. Pa vsega je on sam kriv. Kaj hočem ž njim početi? Očka pošljejo denarjev da bi jih varčno izdajal — ali! . . . treba se je voziti v droški, vsak dan je bilo treba hoditi po bilet za teater, a čez osem dnij glej, me pošlje prodajat novi frak. Drugikrat je vse do zadnje srajce prodal, da mu ni družega ostalo kot vrhnja suknja, tako gotovo, kakor je Bog v nebesih! In kakšno sukno, izvrstno, angleško! poldrugo sto rubljev ga stane samo frak, in na trgu ga pusti za dvajset; o hlačah še govoriti nočem — niti po čem gredó. In zakaj to? Zato, ker ne dela, kar mu je dolžnost, ampak hodi le na sprehode in karte igrá. O, ko bi stari gospod oče to vedel! Ne gledal bi na to, da mu je sin uradnik, ampak pridvignil bi mu srajčico, in mu jih taci namazal, da bi se ves teden tam česal. Kakor zaslužiš, tako se ti bo postreglo. Povedal je ravno zdaj gostilničar: Ne dam vama jesti, dokler prejšnjega ne poplačata. No, in če

ne plačava? (Vzdihujoč.) Ah, moj Bog, da bi imel vsaj malo zelnate juhe! Gotovo, ves svet je uže obedoval. Nekdo trka, gotovo je on. (Vstane hitro s postelje.)

Drugi prizor.

Osip in Hlestakov.

Hlestakov. Na, primi (Dá mu klobuk in palico.) Tako! Ali si se uže spet valjal po postelji?

Osip. Čemu bi se neki valjal? Jedva sem videl posteljo!

Hlest. Lažeš, valjal si se; ali vidiš, kako je vsa povaljena?

Osip. Čemu mi bo postelja? Saj še ne vem, kaj je postelja! Saj imam noge in lahko stojim. Čemu mi bo postelja?

Hlest. (hodi po sobi). Poglej tam v zavitek, če je še kaj tobaka.

Osip. Kje bo neki tabaka? Pred štirimi dnevi ste zadnjega pokadili.

Hlest. (hodi in si različno ustna grize; na posled govori z groznim in odločnim glasom). Poslušaj me, Osip!

Osip. Kaj želite?

Hlest. (z groznim, pa ne tako odločnim glasom).
Stopi tje.

Osip. Kam?

Hlest. (z glasom neodločnim in negroznim,
skoro prosečim). Doli v gostilno . . . povej tam
. . . naj mi pošljejo obed.

Osip. O ne, ne grem doli.

Hlest. Kaj, ti se drzneš, bedak?

Osip. Dà, pa saj bi bilo vse eno, ko bi tudi
šel, saj bi nič ne pomagalo. Gospodar je dejal,
da nama nič več ne bo dajal jesti.

Hlest. Kaj, to se predrzne? Še ta ne-
sramnost!

Osip. In pravi še, da bo šel k glavarju, ker
uže tretji teden gospod denarca ne pokaže. „Vidva
z gospodom,“ pravi, „sta prava tička, in tvoj go-
spod je slepar. Tacih potepinov in lizunov“,
pravi, „smo uže dosti videli.“

Hlest. In ti, mrha, imaš nad tem tako ve-
selje, da mi vse to še enkrat pripoveduješ!

Osip. Pravi: „Tako se lahko vsak sem pri-
stepe, pa obsedi, zadolži se in potem ga še ni
moči izgnati.“ Pravi: „Šalil se ne bom, s tožbo
vaju bom izgnal, in še celo v luknjo vtaknil.“

ne plačava? (Vzdihujoč.) Ah, moj Bog, da bi imel vsaj malo zelnate juhe! Gotovo, ves svet je uže obedoval. Nekdo trka, gotovo je on. (Vstane hitro s postelje.)

Drugi prizor.

Osip in Hlestakov.

Hlestakov. Na, primi (Dá mu klobuk in palico.) Tako! Ali si se uže spet valjal po postelji?

Osip. Čemu bi se neki valjal? Jedva sem videl posteljo!

Hlest. Lažeš, valjal si se; ali vidiš, kako je vsa povaljena?

Osip. Čemu mi bo postelja? Saj še ne vem, kaj je postelja! Saj imam noge in lahko stojim. Čemu mi bo postelja?

Hlest. (hodi po sobi). Poglej tam v zavitek, če je še kaj tobaka.

Osip. Kje bo neki tabaka? Pred štirimi dnevi ste zadnjega pokadili.

Hlest. (hodi in si različno ustna grize; naposled govori z groznim in odločnim glasom). Poslušaj me, Osip!

Osip. Kaj želite?

Hlest. (z groznim, pa ne tako odločnim glasom).
Stopi tje.

Osip. Kam?

Hlest. (z glasom neodločnim in negroznim, skoro prosečim). Doli v gostilno . . . povej tam . . . naj mi pošljejo obed.

Osip. O ne, ne grem doli.

Hlest. Kaj, ti se drzneš, bedak?

Osip. Dà, pa saj bi bilo vse eno, ko bi tudi šel, saj bi nič ne pomagalo. Gospodar je dejal, da nama nič več ne bo dajal jesti.

Hlest. Kaj, to se predrzne? Še ta nesramnost!

Osip. In pravi še, da bo šel k glavarju, ker že tretji teden gospod denarca ne pokaže. „Vidva z gospodom,“ pravi, „sta prava tička, in tvoj gospod je slepar. Tacih potepinov in lizunov“, pravi, „smo že dosti videli.“

Hlest. In ti, mrha, imaš nad tem tako veselje, da mi vse to še enkrat pripoveduješ!

Osip. Pravi: „Tako se lahko vsak sem pri-tepe, pa obsedi, zadolži se in potem ga še ni moči izgnati.“ Pravi: „Šalil se ne bom, s tožbo vaju bom izgnal, in še celo v luknjo vtaknil.“

Hlest. No, no, bedak, dovolj je! Hodi, hodi, in povej mu, kar sem ti naročil! Kaka surova trapa je to!

Osip. Naj boljše bo, da gospodarja samega pokličem sem.

Hlest. Čemu gospodarja sem? Le sam govorim ž njim.

Osip. Ali gospod . . .

Hlest. Hodi, vrag te vzemi! Pokliči gospodarja. (Osip odide.)

Tretji prizor.

Hlestakov (sam).

Strašno sem lačen! Nekoliko sem se izprehodil in upal, da mi preide apetit, — ali vrag me vzemi, ne preide! Da bi se v Penzi ne bil tako premotil, imel bi dovolj denarja do doma. Pehotni stotnik me je dobro izmolzel; beštija je čudovito znal karte mešati. Vsega sva jedva četrto ure sedela — in do zadnjega me je obral. Pri vsem tem pa bi se neizrečeno rad še enkrat ž njim poskusil. Da bi mi bil le slučaj ugoden!

V ovočnih prodajalnicah nič ne dajo na up. To je uže res nesramno! (Začne peti iz „Roberta“, potem: „Ne šej ti mně, matuška,“ naposled ne to ne ono.) Kaj ne bo nihče prišel?

Četrty prizor.

Hlestakov, Osip in gostilniški strežnik.

Strežnik. Gospodar mi je ukazal vprašati, kaj želite.

Hlest. Bodi pozdravljen, brate! No, kako se ti godi? Ali si zdrav?

Strežnik. Da, hvala Bogu!

Hlest. No, kaj, kako je vam v gostilni? Vse dobro, ali ne?

Strežnik. Da, hvala Bogu, vse dobro.

Hlest. Imate li mnogo popotnikov.

Strežnik. Da, precėj.

Hlest. Poslušaj, ljubi moj, do zdaj mi niso obeda prinesli, bodi tedaj tako dober, in hiti, da ga preje dobim — vidiš, po obedu imam mnogo dela.

Strežnik. Pa gospodar pravi, da ga ne bo več dajal. Tak je, hotel se je danes uže pritožiti mestnemu glavarju.

Hlest. Kaj, pritožiti se? Presodi sam, dragi moj, čemu neki? Veš, jaz moram jesti, sicer bom shujšal. Silno sem lačen, ne govorim za šalo tega.

Strežnik. Takó je; pravi: „Ne dam mu prej jesti, dokler mi prejšnjega ne bo plačal.“ Taka je bila njegova beseda.

Hlest. Ti si pravi! idi, idi, govori ž njim!

Strežnik. Kaj mu hočem pa govoriti?

Hlest. Razloži mu prav resno, da moram jesti. Denar se bo . . . morebiti misli, da, če more kak kmet brez jedi dan prebiti, da morejo drugi tudi tako. Kakšna misel!

Strežnik. Dobro, poročil bom.

Peti prizor.

Hlestakov (sam).

To bi bilo pa dosti nesramno, če bi mi res nič jesti ne hotel dati. Tako sem lačen, kakor še nikdar. In razun obleke, ali morem kaj družega v prodaj dati? Pa hlače prodati? Ne, raji glad trpeti, pa domu priti v petrogradski opravi. Žal,

da mi Joahim ni hotel posoditi voza; vrag me vzemi, izvrstno bi bilo v takem vozu domu se pripeljati, pridrdrati h kacemu graščaku pred stopnjice, s prižganima svetilnama, in Osipa zadej, oblečenega v livrejo. Kako bi, mislim si, vsi tekali sem ter tje! „Kdo je, kdo je ta?“ In lakaj vstopi. (Posnemaje lakaja.) „Ivan Aleksandrovič Hlestakov iz Peterburga! Ali ukažete, naj vstopi?“ Pa so pravi cepci, saj še ne vedó, kaj se pravi „ali ukažete, naj vstopi?“ K njim naj pride ktera koli gos ali graščak, vsak se vali kot medved naravnost v dvorano. In tam vidiš čedno gospico, greš k nji: „Gospica, kako sem . . .“ (mane si roke in drsa z nogama). Tfej (pljune), kar slabo mi je, tako sem lačen!

Šesti prizor.

Hlestakov, Osip potem strežnik.

Hlest. Bo li kaj?

Osip. Kosilo neso.

Hlest. (ploskne v dlan in z lahka bobna na mizo). Neso! neso! neso!

Strežnik (s krožniki in prtičem). Gospodar vam zdaj zadnjikrat jesti daje.

Hlest. No, gospodar, gospodar . . . Pljuvam na tvojega gospodarja! Kaj imaš tacega?

Strežnik. Juho in pečenko.

Hlest. Kaj, samo dve jedi?

Strežnik. Samo dve.

Hlest. Kaka nesramnost! Tega ne vzamem. Povej mu, da je res takó! . . . tega je malo!

Strežnik. Ne, gospodar pravi, da je še preveč.

Hlest. A zakaj ni polivke?

Strežnik. Polivke nimamo.

Hlest. Kaj, nimate? Sam sem videl, gredé mimo kuhinje, da se je veliko pripravljalo. In danes zjutraj sem videl v krčmi dva čokasta človeka, ki sta jedla losos in še marsikaj družega.

Strežnik. Da, dobi se, pa se tudi ne dobi.

Hlest. Kako ne dobi?

Strežnik. Ker se ne dobi.

Hlest. In losos, in ribe, in koteleti?

Strežnik. O, to vse za tiste, ki plačajo.

Hlest. Ah, ti bedak!

Strežnik. Se vé da.

Hlest. Para ti grda . . . Zakaj bi jaz ne jedel, kar oni jedó? Bes te vzemi, zakaj bi tudi jaz ne smel jesti? Kaj niso popotniki, kakor jaz?

Strežnik. Gotovo — pa vendar niso taki.

Hlest. Kaki pa?

Strežnik. Zopet: kaki! Saj je jasno: oni plačajo.

Hlest. Veš kaj, bedak si, s teboj se ne bom prepiral. (Naliže juhe in jé.) Kakšna juha je to? Same vode si nalil v čašo, nobenega okusa nima; še slabo diši. Ne maram za to juho, daj mi druge!

Strežnik. Pa jo odnesem. Gospodar je dejal, če nočete té, druge vam ne dá.

Hlest. (brani jed z roko). No, no, no, . . . pusti, bedak! Navadil si se tam z gosti po domače ravnati: jaz, bratec, nisem tak, kot oni! Z manoj ne svetujem . . . (jé.) Moj Bog, kaka juha! (Zopet jé.) Gotovo še noben človek na svetu ni jedel take juhe; namesto tolšče plavajo peresa po nji. (Reže kokoš.) Aj, aj aj, kakšna kokoš! Daj pečenko sem! Nekaj juhe je ostalo, Osip, vzemi si. (Reže pečenko.) Kakšna pečenka je to? To ni pečenka.

Strežnik. Kaj pa je?

Hlest. Vrag vedi, kaj je, samo pečenka ni, kos lesa je, pečen za govedino. (Jé.) Capini, sleparji, s tem pitate ljudi? Čeljusti mi bodo zbolele, če bom le en sam tak košček pojedel. (Drega s prstom po zobeh.) Nesramniki! dovolj je, tako je, kot drevesna skorja — nič ni mogoče izvleči,

in še zobje bodo počrneli po teh jedeh, sleparji! (Obriše si s prtičem usta.) Ali nimate nič več?

Strežnik. Nič.

Hlest. Kanalje, cigani! tedaj tudi nič polivke, nič pecíva. Nevredneži, vi popotnike le derete.

Strežnik (pobere in odnese krožnike s Osipom).

Sedmi prizor.

Hlestakov potem Osip.

Hlest. Tak sem, kot bi ne bil nič jedel, le želodec sem razdražil. Ko bi imel kaj drobiža, poslal bi na trg in kupil žemljo.

Osip (pride). Mestni glavar je prišel in pozveduje in povprašuje po vas.

Hlest. (prestrašen). Kaj praviš? Kaka beštija je ta gostilničar! Tedaj pritožil se je uže! Kaj, ko bi me res vtaknil v luknjo? Kaj bo? Ko bi na gosposk način, prosim . . . ne, ne, nočem! V tem mestu častniki in svet vedno postopajo sem ter tje, in kakor nalašč sem jim pokazati hotel, kaj se pravi po gosposko se vesti ter sem začel z očmi loviti trgovsko hčer . . . ne, tako nočem . . . Pa, ali me sme res prijeti? Kaj sem morebiti kupec ali rokodelec? (Osrči se in

postavi se po konci.) Naravnost mu bom povedal: „Kako se vi . . .“ (v vratih se zavrti kljuka, Hlestakov obledi in strepetá).

Osmi prizor.

Hlestakov, glavar in Dobčinski. (Glavar, vstopivši, se ustavi. Oba prestrašena se nekoliko trenutkov debelo gledata.)

Glavar (nekoliko upokojen stegne roke o bokih).
Ponižni sluga!

Hlest. (priklanjaje se). Vaš sluga! . . .

Glavar. Oprostite!

Hlest. Nič . . .

Glavar. Dolžnost moja je, kot tega mesta načelniku, skrbeti za to, da popotniki in visoki ljudje nimajo nobenih sitnosti , . .

Hlest. (iz začetka nekoliko jecljaje, a h koncu odločno govoreč). Da, kaj sem hotel delati? . . . Jaz nisem kriv . . . gotovo bom plačal . . . poslali mi bodo z doma. (Bobčinski pogleda izza vrat.) On je bolj kriv: govedino mi dajo trdo, kakor les; in juha — vrag vedi, kaj je vanjo vlil, moral sem jo skozi okno ven vreči. Po cele dni me strada . . . čaj je tudi tako čuden, duh

imá po ribi, ne po čaji. Zakaj tedaj bi
Še tega mi manjka!

Glavar (boječ). Odpustite, jaz sem res nedolžen. Govedina na našem trgu je vselej lepa. Vozijo jo sem holmogorski kupci, pošteni ljudje in lepega vedenja. Ne morem vedeti, odkod dobiva tako meso. In če ni tako, kakor bi Dovolite mi, staviti vam predlog, da se z mano preselite v drugo stanovanje.

Hlest. Ne, nočem! Vem, kaj pomeni „v drugo stanovanje“; to se pravi — „v ječo.“ Pa kako pravico imate, kako se predrznete? . . . Veste, . . . jaz služim v Peterburgu . . . (Ponosno.) Jaz, jaz, jaz . . .

Glavar (v stran). O moj Bog in Gospod, kako je srdit! Vse vé, vse so mu povedali ti prokleti kupci!

Hlest. (hrabreč se). Če tudi ste tukaj nad vsemi poglavar — ne bom šel! Naravnost do ministra se bom obrnil! (Tolče s pestjo po mizi.) Kdo ste vi? Kdo ste vi?

Glavar (stegnivši se in tresoč se po vsem životu). Milost, milost, ne pogubite me! Imam ženo, mala deca . . . ne storite me nesrečnega človeka!

Hlest. Ne, nočem! Kaj še! Kaj mi je mar? Zato, ker imate vi ženo in deca, naj grem jaz v

ječo? Res prekrasno! (Bobčinski pogleda skozi vrata in prestrašen se umakne.) Ne, lepa hvala zato, ne bom šel ne!

Glavar (trepetajoč). Iz neizkušенosti, za Boga, iz same neizkušенosti se je zgodilo! Iz nezadostne sposobnosti za tako službo! Izvolite sami presoditi; plača iz denarnice ne zadostuje še za čaj in sladkor ne. In če sem vzel tudi kaka darila, bile so same malenkosti: kaj za na mizo, ali za par oblek. Kar se tiče podčastniške vdove, ki se je pečala s kupčevanjem, katero sem baje dal pretepti, to je obrekovanje, za Boga, obrekovanje! To so si izmislili moji sovražniki; tak svet je tukaj, da bi bil pripravljen me umoriti.

Hlest. Pa kaj, saj nimam nič opraviti ž njimi . . . (zamišljen.) Vendar le ne vem, čemu mi govorite o sovražnikih, ali o podčastniški vdovi . . . Podčastniška žena je vse kaj družega, a mene se ne boste drznili pretepati, do tega vam je dolga pot! To bi še manjkalo! glejte si no! . . . Plačal bom, plačal ves denar, a zdaj sem brez njega. Samo zato tukaj sedim, ker ga nimam okroglega v žepu.

Glavar (v stran). O ti prekanjeni ptič! Kam neki meri! Naj kdo umeje, kaj hoče! Ne veš, s katere strani bi ga prijel. Pa, poskusiti vendar hočem; kar bo, to bo. Poskusiti je treba. (Glasno.)

Če res denarjev potrebujete ali kaj drugega, zapovedujte z mano ta trenotek. Moja dolžnost je pomagati popotnikom.

Hlest. Posodite, le posodite mi! Rad bi precej poplačal gostilničarja. Dovolj mi je dvesto rubljev, ali tudi manje.

Glavar (ponudi listnico). Ravno dvesto rubljev, ne trudite se jih prešteti.

Hlest. (vzame denar). Prelepa hvala! Takoj vam jih bom poslal od doma . . . nanagloma se mi je primerilo . . . vidim, plemenit človek ste. Zdaj je stvar drugačna.

Glavar (v stran). No, hvala Bogu! denar je vzel. Stvar se bo, kakor se kaže, prav mirno vršila. Saj mu sem tako namesto dveh sto štiri sto v roke stisnil.

Hlest. Ej, Osip! (Osip pride.) Pozovi strežnika! (Glavarju in Dobčinskemu.) Kaj, vi stojite? prosim, sedite! (Dobčinskemu) prosim, sedite vendar!

Glavar. Ni treba, lahko stojiva.

Hlest. Storite mi ljubav, sedite! Zdaj vidim prav odkritost vašega značaja in vašo dobrosrčnost, priznati moram to, in uže sem menil, da ste prišli zato, da bi me . . . (Dobčinskemu) Sedite! (Glavar in Dobčinski sedeta. Bobčinski gleda pri vratih in posluša.)

Glavar (v stran). Treba je nekoliko več predrznosti. Hoče, da spoštujemo njegov inkognito. Dobro, naj bo tudi od naše strani nekaj bedarije; delajmo se, kakor bi prav nič ne vedeli, kakšen človek je on. (Glasno.) Midva s Petrom Ivanovičem Dobčinskim, tukajšnjim graščakom, hodila sva po službenih opravkih, in prišla v gostilno, da bi se prepričala, ali se dobro ravna s popotniki, ker jaz nisem tak, kakor drugi mestni glavarji, katerim za take reči nič mar ni, a jaz, ne samo po dolžnosti svoji, ampak tudi po krščanski ljubezni hočem, da se vsak tukaj prijazno in dobro sprejme, — in kot bi bilo za plačilo, naklonil mi je slučaj tako prijazno znanje.

Hlest. Tudi jaz se prav iz srca radujem. Brez vas, priznavam, bil bi še dolgo časa sedel tu; res nisem vedel, s čim bi bil plačal.

Glavar (v stran). Le pripoveduj: ne vem s čim bi bil plačal! (Glasno.) Naj vas smém vprašati, kam in v katere kraje račite popotovati.

Hlest. Popotujem v Saratovsko gubernijo, imam posestvo tam.

Glavar (v stran, z ironičnim obrazom). Kaj! in ne zarudi! O pri njem je treba ostrih ušes! (Glasno.) Prav prijetna reč je potovanje, na katero ste se odpravili! Kar se tiče poti, so z ene strani neprijetnosti zaradi zadržka poštnih konj,

z druge strani pa je razvedrovanje duha. Saj vi gotovo na svoje veselje potujete?

Hlest. Ne, očka so mi ukazali. Starega jezi, da dosihmal nisem nič prislužil v Peterburgu. Meni, da jedva človek vstopi v službo, uže mu pripnó na prsi red sv. Vladimira. Poslal bi njega samega, da bi se nekoliko časa preganjal po urad-nijah.

Glavar (v stran). Glejte si no, kakšne si pa ta izmišlja! In kako je še starega očeta vplel! (Glasno.) Ali mislite dolgo časa popotovati?

Hlest. Sam ne vem. Glejte, oče je trmast in neumen, star hren, trd kot les. V obraz mu bom povedal: Kakor hočete, pa brez Peterburga ne morem živeti. Ali sem res dolžan zatreti življenje med kmeti? Druge potrebe, druge želje imam, mojo dušo žeja po omiki.

Glavar (v stran). Izvrstno je zavozlal! Laže, laže, in se vendar nikjer ne spotakne! Pa le postoj, ti se mi boš gotovo zagovoril! Bom ti uže tako nastavil, da mi boš več povedal! (Glasno.) Račili ste prav dobro opomniti! Kaj more človek početi v takem odležnem kraju? Glejte, kako se tukaj godi: noč in dan človek ne počiva, trudi se za domovino, ničemur se ne odteguje in ali bo kedaj kako plačilo za to, ne ve. (Ogleda sobo.) Kakor se kaže, ta soba je nekoliko volhka?

Hlest. Ostudna soba, in stenice take, kakoršnih še nisem nikjer videl; grizejo kakor psi.

Glavar. Kaj pravite, tak preblagoroden gost, in trpi od koga? Od nesrečnih stenic, kakoršne se nikjer na svetu ne nahajajo! Ali ni tudi temno v tej sobi?

Hlest. Da, strašno temno. Gospodar je še uvel navado, nobene luči ne dajati. In ko bi hotel kaj delati, brati, ali pride veselje kaj spisati — ne morem: temno je, temno.

Glavar. Ali smem predrzniti se, prositi vas . . . pa ne, nisem vreden.

Hlest. Kaj pa?

Glavar. Ne, ne, nisem vreden, nisem vreden!

Hlest. Kaj pa tacega?

Glavar. Predrznil bi se . . . Domá imam izvrstno sobo za vas, svetlo, mirno . . . , . . . pa ne, sam čutim, da bi bila meni prevelika čast . . . Ne srdite se, za Boga, iz dušne priprostosti sem stavil ta predlog.

Hlest. Nasprotno, prav z veseljem sprejemam to ponudbo. Meni je mnogo prijetnejše stanovati v privatni hiši, kakor v tej krčmi.

Glavar. Kako veselje meni! In kako se bo žena radovala! Imam uže tak značaj, gostoljuben sem od mladih let, vzlasti če je gost visokoveljaven človek. Ne mislite, da govorim zato,

da bi se priliznil, ne, nimam te slabosti, iz srca govorim.

Hlest. Prav lepa hvala! Tudi jaz ne ljubim ljudi dvoličnih. Prav vseč mi je vaša odkritost in dobrosrčnost, in priznavam, družega ne želim, kakor da mi izkazuje udanost in spoštovanje, spoštovanje in udanost.

Deveti prizor.

Prejšnji in strežnik, (katerega spremlja) Osip. Bobčinski
(gleda pri vratih).

Strežnik. Želite?

Hlest. Račun.

Strežnik. Nedavno sem vam dal drugi račun.

Hlest. Ne spominjam se tvojih neumnih računov. Govori, koliko je.

Strežnik. Prvi dan ste imeli obed, drugi dan ste jedli samo losos, in potem ste vse na dolg jemali.

Hlest. Bedak, kaj mi vse še enkrat naštevaš? Koliko je vsega skupaj?

Glavar. Nikar se ne vznemirujate; naj počaka. (Strežniku.) Poberi se, račun bo uže plačan.

Hlest. Res, prav je. (Shrani denar. Strežnik odide. Pri vratih pogledava Bobčinski.)

Deseti prizor.

Glavar, Hlestakov, Dobčinski.

Glavar. Ali bi vam ne bilo všeč, ogledati si nekatere zavode v našem mestu, na primer — bolnico in druge zavode?

Hlest. A kaj je tam tacega?

Glavar. Videli boste, kako so pri nas razvrščena opravila . . . kako je vse v redu

Hlest. Z največim veseljem, pripravljen sem. (Bobčinski pomoli glavo pri vratih.)

Glavar. In potem bi, če bi vas veselilo, od tam obiskali deželno učilišče, in videli red, po katerem se pri nas uče vednosti.

Hlest. Kakor želite.

Glavar. Potem, če bi hoteli pogledati na grad in v mestne ječe, — videli bi, kako se ravna pri nas s hudodelniki.

Hlest. Čemu ogledavati ječe? Oglejmo si druge prijetnejše zavode.

Glavar. Kakor želite. Kako nameravate, ali peljati se v svojem vozu, ali pa prisesti k meni v droško?

Hlest. Raji bom k vam v droško prisedel.

Glavar (Dobčinskemu). No, Peter Ivanovič, za vas nimam zdaj prostora v droški.

Dobčinski. Nič ne dé, je tudi prav.

Glavar (tiho Dobčinskemu). Slišite, tecite, kar vas nesó noge, in oddajte dva listka, enega v bolnico Zemljaniki, drugega pa ženi moji. (Hlestakovu.) Ali se smem predrzniti, poprositi vas dovoljenja, da napišem v vaši navzočnosti nekaj vrstic ženi, da se pripravi k sprejemu tako spoštovanega gosta?

Hlest. Pa čemu neki? . . . Sicer pa je tukaj črnila, ali pa tudi papirja, ne vem Ali bi ne hoteli na ta račun pisati?

Glavar. Dobro, na račun bom pisal. (Piše, in sam sebi govori.) No, bomo videli, kako bo šlo delo po zajutru, ko bo prazna velika butelja! Dâ, res, imamo madejro domačega pridelka, ni sicer lepa na vid, podere pa tudi slona na tla. Le vedel bi rad, kam meri, in kje se je treba paziti. (Ko je spisal listka, odda ju Dobčinskemu, ki gre k vratom, a v tem trenutku vdero se vrata in Bobčinski, ki je na drugi strani poslušal, pade

ž njimi na oder. Vsi nekoliko vskliknejo. Bobčinski zopet vstane.)

Hlest. Ali se niste nič potolkli?

Bobč. Nič, nič, brez vsake nesreče . . . le tu na nosu sem se malo oprasnil. Potečem h Kristijanu Ivanoviču; on ima tak oblič — naenkrat preide!

Glavar (očitaje s pogledom Bobčinskemu, Hlestakovu). Vse je dobro. Prosim, idimo! Rekel bom vašemu slugi, naj k meni prinese vaš kovčeg. (Osipu.) Ljubi moj, prinesi vse k meni, k glavarju, vsak ti bo pot pokazal. Prosim, idimo! (Pusti Hlestakova naprej, in gré za njim; a obrne se in pravi z očitkom Bobčinskemu.) In pa vi! ali niste imeli nikjer drugje pasti! in po tleh stegniti se, kakor — vrag vé, kako. (Odide, za njim Bobčinski.)

Tretje dejanje.

Soba, kakor v prvem dejanji.

Prvi prizor.

Ana Andrejena in Marija Antonovna (stojite isto tako pri oknu).

Ana. Uže celo uro čakave in vse zaradi tvoje neumne gizdavosti: vsa popolnem oblečena, ne, še je treba stikati . . . Da je le ne bi bila poslušala! To je vendar uže preveč! kakor nalašč, nobene duše ni! Kakor bi bilo vse mesto izumrlo.

Marija. Ali potolaži se, mamica, črez dve minuti bove vse zvedeli. Vsak čas bo Avdotja se vrnila. (Pogleda skozi okno in malo vzklikne.) Ah, mamica! nekdo gré, glej tam konec ulice.

Ana. Kje? V tvoji glavi vedno kdo? hodi! No, saj res, nekdo gré. Kdo je neki? Male

rastí . . . v fraku . . Kdo je neki? To je uže vendar preveč! Kdo bi neki bil?

Marija. Dobčinski — je, mamica!

Ana. Kakšen Dobčinski! Tebi vedno kaj tacega v glavo prihaja! To nikakor ni Dobčinski. (Maha z robcem.) Ej, vi, hodite sem! Pa naglo!

Marija. Res, mamica, Dobčinski je!

Ana. Glej jo, kakor nalašč, da se moreš le pričkati. Povém ti — Dobčinski ni.

Marija. Kaj? Kaj mamica? Le pogledjte, res je Dobčinski.

Ana. No, res je Dobčinski, zdaj vidim. A čemu se prepiraš? (kliče.) Naglo, naglo! vi hodite počasi. No, kaj, kje so? kaj? Govorite tam! nič ne dé. Kako, ali je hudo strog? Kaj pa mož, moj mož? (Odstopi nekoliko od okna zlovoljna.) Kakšen tepec: dokler ne pride v sobo, ne morem nič zvedeti!

Drugi prizor.

Prejšnji in Dobčinski.

Ana. Govorite no vendar, prosim! Ali nimate nič vestí? Zanašala sem se samo na

vas, kot na dostojnega človeka: vsi so zbežali, in tudi vi ž njimi! in do zdaj nisem imela nikogar, da bi mi bil kaj povedal. Ali vas ni sram? Bila sem botra vašemu Vaničku in vaši Lizanki, vi pa tako z mano delate!

Dobč. Za Boga, botra, tako sem tekel sem naznanjat vam svoje spoštovanje, da mi sape nedostaje. Moj poklon, Marija Antonovna!

Marija. Da ste mi zdravi, Peter Ivanovič!

Ana. Zdaj pa povejte, kaj in kakó je tam?

Dobč. Anton Antonovič vam pošilja ta listek.

Ana. No, pa kaj je on? general?

Dobč. Ne, ni general, pa nič manj, ko general. Taka omikanost in tako dostojno vedenje!

Ana. Ah! tedaj je tisti uradnik, o katerem so pisali mojemu možu.

Dobč. Prav tisti! Midva s Petrom Ivanovičem sva prva to zapazila.

Ana. No, povejte kakó in kaj?

Dobč. Da, hvala Bogu, vse je šlo po sreči. S prvega je sicer prijel Antona Antonoviča malo ostro, celó srdil se je in pravil, da v gostilni ni vse dobro, in da ne bo k njemu prišel, in da ne bo za njega sedel v ječi; a potem, ko je spoznal Antona Antonoviča in se je stvar nekoliko raz-

jasnila, premenil je misli in hvala Bogu, vse je bilo dobro. Zdaj ogledujejo bólnico . . . A vsega tega bi ne bilo, kakor sva z Antonom Antonovičem uže prej mislila, ko bi ne bilo tajne ovadbe. Jaz sam sem se malo tresel.

Ana. Kaj pa se je vam bati? Saj vi ne služite.

Dobč. Veste, tako je . . . Če slišim govoriti dostojanstvenika, uže čutim strah.

Ana. Pa, kakšen je ? . . vse to je prazna slama; povejte, kakov mož je? ali star, ali mlad?

Dobč. Mlad, mlad človek, kakih triindvajset let; govori pa, ko star mož. „Dovolite,“ pravi, tje bom šel, in tje . . .“ (maha z rokami) „Rad bi pisal in bral,“ pravi, „pa moti me, ker je soba nekoliko temna.“

Ana. Kakšnih las je? ali je črnkast ali plavolas?

Dobč. Ne, bolj rujavkast, in oči ima bistre, tako hude, da človeka tako prestrašijo!

Ana. In kaj mi piše v tem listku: (bere) „Hitim ti naznanjat, ljuba moja, da je moj stan bil prav žalosten; pa upam v usmiljenje Božje, dve slani kumarci in pol porcije iker en rubelj in

petindvajset kopejek . . .“ (preneha.) Vsega tega nič ne umejem, Čemu tukaj slane kumarce in ikre?

Dobč. A, gotovo je Anton Antonovič v naglici pisal na popisan papir; tam je bil neki račun napisan.

Ana. Saj res! (bere:) „pa upam v usmiljenje Božje, in kazno je, vse bode imelo dober konec. Prigotovi naglo sobo imenitnemu gostu, tisto z žoltimi tapetami; za obed ne imej skrbi, ker bomo kosili v bólnici pri Artemiji Filipoviču; a vina nam nedostaje; povej kupcu Abdulinu, naj pošlje najboljšega; če ne, podrl mu bom vso klet. Poljubljam ti roko, draga moja, in ostajam tvoj: Anton Skvoznik—Dmuhanovski . . .“ Ah, moj Bog, treba bo nekoliko pohiteti! Ej, kdo je tam? Miško!

Dobč. (teče in kliče pri vratih). Miško! Miško! (Miško pride.)

Ana. Poslušaj: hiti k kupcu Abdulinu . . . postoj, dam ti s saboj listek (sede k mizi, piše listek in govori v tem), ta listek daj kočijažu Sidoru, naj gre on k kupcu Abdulinu in prinese vina. Ti sam pa pripravi to sobo lepó za gosta. Tam postavi posteljo, umivalnico in tako dalje.

Dobč. Ana Andrejevna, jaz pa hitim gledat, kako pregleduje.

Ana. Idite, idite, ne držim vas. (*Dobč. otide.*)

Tretji prizor.

Ana Andrejevna in Marija Antonovna.

Ana. Veš kaj, Marička, treba se nama — bo pečati za opravo. Gizdalin je iz stolice: Bog varuj, da bi le najmanjši reči se posmehoval. Tebi se najbolj podaja modra obleka z malimi obšivi.

Marija. Fej, mamica, modro! meni nikakor ne ugaja: sodnikova žena uže hodi v modrem in Zemljanikina hči tudi v modrem. Ne, bolje mi stoji rožnato rudeča obleka.

Ana. Rožnato rudeča . . . prav, če tudi samo zato, da se bove ločili. Veliko lepše ti bo stala, uže zato, ker bom jaz oblekla rumeno obleko; jaz močno ljubim rumeno.

Marija. Ah, mamica, vam ne stoji lepo rumeno!

Ana. Meni ne stoji lepo rumeno?

Marija. Ne, vém, kaj ti lepo stoji; a za rumeno je treba imeti prav temnih očí.

Ana. To je pa le preveč! Jaz bi ne imela temnih oči? Saj imam čisto temne oči! Kakšno neumnost govoriš! Kako bi ne imela temnih oči, ko vendar, kadar si karte polagam, vselej dobim tref-damo?

Marija. Ah, mamica, za vas bi bila boljša srčna dama!

Ana. Bedarija, popolna bedarija! Nikdar nisem bila srčna dama! (Naglo odide z Marijo Antonovno in govori za sceno.) Kaj si vendar ne izmisli: srčna dama! Bog vé, kaj misli! (Ko odidete, odpro se duri, Miško pride in smeti ven suje. Pri družih vratih pride Osip s kovčgom na glavi.)

Četrty prizor.

Miško in Osip.

Osip. Kam?

Miško. Sem, striček, sem!

Osip. Čakaj, naj se oddahnem. Ah, kako revo prodajam! praznemu želodcu je vsako breme pretežko.

Miško. Povejte, striček, ali bo general — kmalu tu?

Osip. Kakšen general?

Miško. Vaš gospod!

Osip. Moj gospod? Kakšen general je on?

Miško. Ali morebiti ni general?

Osip. General, pa ves drugačen.

Miško. Kako je, ali več ali manj od pravega generala?

Osip. Več.

Miško. Vidiš tedaj! zato je pri nas taka zmešnjava.

Osip. Poslušaj, mali prijatelj: vidim, da si prav zviti ptiček: dobodi nam kaj jesti!

Miško. Za vas, striček, še ni nič gotovega. Navadnih jedi ne bodele hoteli; a ko se bo vsedel vaš gospod za mizo, vam bo tudi od svojih jedí prepustil.

Osip. A kaj imate pa navadnih jedi gotovih?

Miško. Zelje, kašo in žgance!

Osip. Daj sem zelje, kašo in žgance! meni bo vse dobro. A kam ponesem ta kovčeg? Ali so tam še druga vrata?

Miško. So. (Oba neseta kovčeg v sosedno sobo.)

Peti prizor.

Policaja (odpreta obe durnici. Vstopi) Hlestakov, za njim glavar, oskrbnik bolnični, šolski nadzornik, Dobčinski in Bobčinski (z obližem na nosu. Glavar pokaže policajema polo papirja na tleh; ko pobirata papir, sujeta se).

Hlest. Izvrsten zavod! Prav po godu mi je, da popotnikom vse po mestu razkazujete. Po družih mestih mi niso nič pokazali.

Glavar. Po družih mestih, naj se drznem opomniti, glavar in uradniki bolj skrbé za svojo korist; a tukaj, smem reči, ni druge misli, kakor z lepim redom in bedljivostjo zaslužiti visoke vlade pohvalo.

Hlest. Zajutrek je bil izvrsten; prav prilegel se mi je. Ali imate vsak dan tako dobro?

Glavar. Pripravljeno je bilo tako prijetnemu gostu.

Hlest. Res, rad jem dobro. Saj zato živi človek, da trga cvetke veselja. Kako se pravi tisti ribi?

Art. Fil. (priklanja se). Labardan.

Hlest. Prav okusna riba! Kje smo uže zajutrkovali? v bolnici, ali ne?

Art. Fil. Da, v bolnici.

Hlest. Je uže res, je uže res, tam so stale postelje. In bolniki, ali so ozdraveli? kakor se mi zdi, ni jih bilo mnogo.

Art. Fil. Samo deset jih je ostalo; drugi so ozdraveli. To se zato tako godi, ker je vse v pravem redu. S teh mal, ko sem jaz prevzel vodstvo, morebiti se vam zdi neverjetno, ozdraveli so vsi, kakor muhe. Jedva bolnik pride v bolnico, uže je zdrav; pa ne pomagajo toliko zdravila, kolikor snažnost in red.

Glavar. Naj mi bo dovoljeno, razložiti težko odgovornost, katero ima mestni glavar! Koliko imenitnih opravil je nakopičenih, vzlasti, kar se tiče čistosti, cest, popravil . . . s kratka, najumnejši človek bi se o tem delu utrudil; pa hvala Bogu, tu gre vse izvrstno. Drug glavar bi morebiti skrbel za svojo korist; pa verjemite mi, da, kadar ležem spat, vselej mislim: „Gospod moj Bog, stori tako, da bo slavna vlada spoznala mojo vnetost in bo z mano zadovoljna . . . Ali me poplača zato, ali ne, stori, kakor hoče, ali jaz imam vsaj mirno vest. Če je v mestu povsod red, ulice pometene, jetniki dobro shranjeni, pijancev malo . . . kaj hočem več? Ah, saj ne želim nikakih časti! Res da so mamljive, toda proti kreposti je vse le prah in nečimernost.“

Art. Fil. (v stran). O ti slepar, kako zna govoriti! Da bi dal Bog tudi meni tak dar!

Hlest. Imate prav. Priznavam, tudi jaz rad včasih deklamujem! časih se s prozo, časih z verzi izkazujem.

Bobčinski (Dobčinskemu). Res je, vse je res, kar pravi, Peter Ivanovič! Take opomnje . . . vidi se kako temeljito in mnogo se je učil.

Hlest. Povejte, ali ni morebiti v tem mestu kaka vesela družba, kjer bi mogli, na primer, karte metati?

Glavar (v stran). O, dragi moj! saj vém, v čegav vrt bi rad kamne metal! (Glasno.) Bog varuj! tukaj še ne vemo nič o tacih družbah. Jaz kart še nikdar v roke nisem vzel; saj še ne znam, kako se s kartami igra. Še pogledati jih ne morem hladno, in če se mi prigodi, da zagledam karo-kralja, ali kako drugo karto, napade me tak gnjus, da moram, ne zamerite, pljuniti. Zgodilo se je, ne vém kako, da so se otroci zabavali in postavljali hišo iz kart, in potem se mi je vso noč sanjalo o prokletih kartah! Vrag je vzemi! Kako je mogoče, dragoceni čas tako zapravljati!

Luka Luk. (v stran). A mene si, grdi lizun, včeraj obral za sto rubljev.

Glavar. Ta čas uporabljam boljše za mestni blagor.

Hlest. No vidite, vi se zastonj, . . ali vendar . . . vidite, to je tako, s katere strani, kako se pogleda ta stvar. Če, na primer, kdo igra, pa ima prazne roke . . . no, potem se vé da! . . . Recite, kar hočete, včasih je prav zapeljivo, malo poigrati.

Šesti prizor.

Prejšnji, Ana Andrejevna in Marija Antonovna.

Glavar. Drznem se predstaviti družino svojo : ženo, hčer.

Hlest. (klanjaje se). Kaka sreča, milostiva gospa, da imam to veselo priliko, videti vas.

Ana. Še večje veselje je moje, videti tako imenitno osebo.

Hlest. Dovolite, milostiva gospa, prav nasprotno : moje je še večje veselje.

Ana. Kako bi bilo to mogoče! Vi govorite to le iz uljudnosti. Prosim, sedite.

Hlest. Poleg vas stati je uže velika sreča, sicer, če na vsak način želite, pa sedem. Kaka sreča, da naposled poleg vas sedim.

Ana. Ne zamerite, tega ne smém sebi pripisovati . . . Mislim, da vam, ki pridete iz prestolnice, bila je vsa ta pot silno dolgočasna.

Hlest. Nenavadno dolgočasna! Navajen, comprenez vous, živeti mej velikim svetom, in nedomoma čutiti se na cesti — nečedne gostilne, mrak nevednosti . . . In, priznati moram, ko bi ne bilo tacega slučaja kateri bi me . . . (pogleduje Ano Andrejevno in se ji klanja) tako poplašal za vse. . .

Ana. Res, kakó vam mora biti neprijetno!

Hlest. Sicer pa, milostiva gospa, ta trenutek mi je prav prijetno.

Ana. Kako je to mogoče! Vi mi dajete mnogo časti. Vsega tega ne zaslužim.

Hlest. Zakaj pa ne? Vi, milostiva gospa, vse to zaslužite.

Ana. Živim na deželi . . .

Hlest. Da, pa na deželi so brežički, potočki No, res je, kaj se more meriti s Peterburgom! Ah, Peterburg, kakšno življenje! Vi morebiti mislite, da sem samo tajnik; ne, z načelnikom v ministerstva oddelku sva prav dobra prijatelja. Udari me po plečih in pravi: „Idi, bratec, ali ne greva k obedu?“ Hodim vsak dan le po dve minuti v ministerstva oddelek, le zato, da tam povem, to tako, to tako. Tam je poseben uradnik za pisanje, tak črčkač, le s peresom

samo škrit škrit . . . in pisanje je gotovo! Hoteli so me napraviti kolegijskim prisednikom, uže vém, zakaj. In sluga leti še po stopnjicah za mano s ščetjo in pravi: „Dovolite, Ivan Aleksandrovič, naj vam očistim škornje.“ (Glavarju.) Gospodje, zakaj stojite? Prosim, sedite!

Glavar. Tako dostojanstvo! Stati moramo. }
Art. Fil. Stali bomo. } ob enem

Luka Luk. Nikar se ne vznemirujte! }

Hlest. Brez komplimentov, prosim sedite! (Glavar in drugi sedejo.) Nasprotno, povsod bi se rad tako zmuznil, da bi me ne opazili. Pa nikakor ni mogoče skriti se, nikakor ni mogoče! Da le koder — bodi hodim, uže govoré: „Glejte,“ pravijo, „Ivan Aleksandrovič gré!“ Jedenkrat so me imeli za prvega poveljnika, vojaki so skočili z glavne straže in prezentirali z orožjem. Potem mi je dejal častnik, ki je bil moj dobri prijatelj: „Glej, bratec, res smo te imeli za prvega poveljnika.“

Ana. Kaj nam pravite!

Hlest. Z lepimi igralkami sem dobro znan. Tudi sem spisal razne mične igre . . . z imenitnimi pisatelji po gosto občujem. S Puškinom sem dober prijatelj. Večkrat uže sem mu dejal: „No, kako je, ljubi moj Puškin?“ — „Tako, dragi moj“, odgovoril je, „tako, tako . . .“ To vam je original!

Ana. Tedaj vi tudi pišete? Kako prijetna reč mora biti pesniku to opravilo! Gotovo tudi za časnike delate?

Hlest. Da, tudi za časnike delam. Sicer je pa mojih del uže mnogo: Ženitva Figarova, Robert hudič, Norma. Uže vseh naslovov ne pomnim. Pa vse to je slučajno; nisem sicer mislil pisati, pa gledališki vodje v eno mer silijo: „Ljubi bratec, napiši kaj za nas!“ Sam pri sebi mislim: „Naj bo, stori vendar, bratec!“ In če se mi zdi, napisano je vse na en večer. Nenavadno lehkost imam v mislih. Vse, kar je zagledalo svet pod imenom baron Brambeus: Fregata Upanje in Moskovski Telegraf... vse to sem spisal jaz.

Ana. Tedaj, kakor pravite, vi bi bili baron Brambeus?

Hlest. Tako je! in vsem popravljam pesmi. Smirdin mi daje zato štirideset tisoč rubljev.

Ana. Tedaj je gotovo tudi Juri Miloslavski vaše delo?

Hlest. Da, moje delo je.

Ana. Saj se mi je zdelo.

Marija. Ah, mamica, tam je zapisano, da je to delo Zagoskinovo.

Ana. No, vidite! vedela sem, da se bode tudi tukaj prepirala.

Hlest. Ah, je uže res, delo to je Zagoskinovo; pa je še drug Jurij Miloslavski, in to je moje delo.

Ana. Tako je gotovo, in jaz sem vašega čitala. Kako lepo je pisano!

Hlest. Priznavam, res, literaturi živim. Moja hiša je prva v Peterburgu. Tako znana je: hiša Ivana Ivanoviča. (Obrne se proti vsem okoli.) Počastite me, gospodje, če boste v Peterburgu, prosim, prosim, obiščite me. Veste, dajem tudi ples.

Ana. Mislim si, kako ukusno prirejeni, kako veličastni so plesi pri vas!

Hlest. Nič posebnega, ni vredno besed. Na mizi, na primer, je vodena dinja — vodena dinja šest sto rubljev vredna. Juha v loncu prihaja na ravnost po parniku iz Pariza. Privzdigni pokrov — ah kakšen duh, njemu podobnega ne nahajaš po vsej prirodi. Vsak dan sem na plesu. Tudi družbo za vist smo sestavili: vnanjih poslov minister, francoski poslanec, nemški poslanec in jaz. In kako se utrudiš v tej igri! da, po domače rečeno, kaj podobnega ni nikjer več na svetu. Ko hitiš po stopnjicah domu v četrto nadstropje, rečeš le kuharici: „No, Maruša, domačo suknjo“. Pa kaj govorim — pozabil sem, da stanujem v prvem nadstropji. Le po enih stopnjicah hodim. Zanimivo je pogledati k meni v prednjo sobo, ko

se nisem še prebudil: grofje in knezi se sujejo in brenčé kot čmrlji, slišati je le: ž . . . ž . . . ž . . . Neki dan je bil tudi minister . . . (Glavar in drugi uradniki plašno vstanejo s stolov.) Meni celo na pakete pišejo: Vaša prevzvišenost. Jedenkrat sem bil celo načelnik v ministerstva oddelku. Prav čudno je bilo: direktor je bil odpotoval — kam je odpotoval, ni bilo znano. Naravno, nastalo je vprašanje: kako, kdo bo prevzel to mesto? Mnogi generali bi bili radi prevzeli, in poskusili so, če bo šlo — ne, pretežavno je! Videti je lahko, a ko se pregleda — no vrag vzemi! Vidijo, da nekaj se mora storiti — pa hajdi k meni. Takoj pošljejo po ulicah kurirje, kurirje, kurirje . . . morete si misliti, pet in trideset tisoč samih kurirjev! Vprašam vas, kaj je storiti? „Ivan Aleksandrovič, stopite na čelo ministerskemu oddelku!“ Priznavam, bil sem nekoliko nemiren, oblekel sem hišno suknjo, hotel sem uže odreči, pa si mislim, naj pride do cesarja, in pa tudi v službeni spisek . . . „Dobro, gospodje, sprejemem službo, sprejemem,“ pravim, „naj bo,“ pravim, „sprejemem, a pri meni se ne sme, ne sme . . . Jaz imam tanko uho! Jaz bom uže . . .“ In tako je bilo: grem skozi oddelek — kakor bi se zemlja tresla, vse drgoče, vse trese se, kot jesenski list. (Glavar in drugi uradniki se tresejo od strahu; Hlestakov

se vneumlje še bolj.) O, jaz se ne maram šaliti, vsakega spravim v trepet! Sam državni svèt se me boji. In zakaj ne? Tak sem! Ne gledam na nikogar . . . vsakemu pravim: „Sam sebe poznam, sam sebe.“ Povsod sem, povsod. Na dvor hodim vsak dan. Danes ali jutri me bodo naredili za feldmarš . . . (omahne in toliko, da ne pade na tla, pa uradniki ga spoštljivo poprimejo.)

Glavar (bliža se tresoč se po vsem životu in skuša govoriti). O va—va—va . . . va . . .

Hlest. (s hitrim, ostrim glasom). Kaj je?

Glavar. A va—va—va . . . va . . .

Hlest. (z istim glasom). Ne umem nič, sama neumnost.

Glavar. Va—va—va . . . ša prevzvišenost blagovolite, malo počiniti se . . . tu je soba in vse, kar je potreba.

Hlest. Neumnost — počiniti se! Pa če želite, pripravljen sem nekoliko počiniti se. Vaš zajutrek, gospodje, bil je izvrsten . . . zadovoljen sem, zadovoljen. (Deklamujoč.) Labardan! Labardan! (Stopa v stransko sobo, za njim glavar.)

Sedmi prizor.

Prejšnji brez Hlestakova in glavarja.

Bobč. Glej ga, to ti je človek, Peter Ivanovič! Ta je pravi mož! Nikdar še nisem bil vpričo tako imenitne osebe, toliko, da nisem umrl od strahu. Kaj menite vi, Peter Ivanovič, na kateri stopinji je neki?

Dobč. Menim, da je vsaj general.

Bobč. Jaz pa mislim, da mu general še ni vreden črevljev sezuti! in če je general, pa je vsaj generalissimus. Ali ste slišali, kako je z državnim svètom ravnal? Idiva, da vse naznana Amosu Fedoroviču in Korobkinu. Zdrava, Ana Andrejevna!

Dobč. Zdrava, botrica! (Oba odideta.)

Art. Fil. (Luki Lukiču). Človeka je kar strah! sam ne veš od česa! In mi še nismo v uniformi. On pa, ko se prebudi, že nas vse ovadi v Peterburg! (Odhaja zamišljen s šolskim nadzornikom, govoreč:) Z Bogom, milostiva gospa!

Osmi prizor.

Ana Andrejevna in Marija Antonovna.

Ana. Ah, kako je ljubeznjiv!

Marija. Ah, mamica, tako ljub!

Ana. In kako uglajeno je njegovo obnašanje! Takoj se mora spoznati, da je mož iz stolice. In kako sprejema, in vse tako, tako . . . Ah, kako nebeško! Strašno sem zaljubljena v take mlade ljudi! Povem, kar brez pameti sem. Vem, da sem mu prav dopadla; zapazila sem — vedno je na me pogledoval.

Marija. Ah, mamica, name je gledal!

Ana. Prosim te, ne govori mi več tacihi bedarij! To je vender le preveč!

Marija. Ne, mamica, res je!

Ana. No glej! Bog pomagaj, da se moraš pričkati! Upam, da je dovolj! Kje bi bil na te gledal? In zakaj bi bil nate gledal?

Marija. Res je mamica, gledal me je. Pogledal je na me, ko je začel govoriti o literaturi, in potem, ko je pravil, kako igra vst s poslanci, tudi takrat je pogledal na me.

Ana. No, morebiti, enkrat ali dvakrat, in to le toliko, kakor bi sam sebi rekel: „No, pa naj pogledam še njo!“

Deveti prizor.

Prejšnji, in glavar.

Glavar (po prstih hodi). Čš . . čš . . .

Ana. Kaj?

Glavar. Ni mi ljubo, da se je napil. Pa če je le polovica tega res, kar je pravil? (Zamisli se.) In zakaj bi ne bilo res? Ko se človek opije, vse odkrito nosi: kar je v srcu, to je na jeziku. Res, nekoliko je priložil, pa ko bi nič ne legali, ne mogli bi nič govoriti. Z ministri igra in hodi na dvor . . . Tako, če bolj premišljujem . . . hudič vedi, kdo je, kar vrti se mi v glavi; takó mi je, kakor bi stal na visokem zvoniku, ali kakor bi me hoteli obesiti.

Ana. A jaz nikakor nisem čutila nobenega strahu, videla sem v njem le človeka svetovne izobraženosti in plemenitih šeg; njegovo dostojanstvo mi je bilo malo mar.

Glavar. No, take ste—ženske! Vsega naj bo konec, le to vam je dovolj! Vam so vse drugo — prazne čenče! Nobene pametne besedice ni mogoče iz Vas spraviti. Naj tudi moža stolčejo in zbijejo, spominjale se boste jedva, kako mu je bilo ime. Veš, duša moja, tako svobodno si se ž njim vedla, kakor s kakim Dobčinskim.

Ana. O tem ti svetujem, nikar se ne vznemiruj. Mi uže vemo, kako . . . (pogleduje hčer.)

Glavar (sam). No, pa naj z vami govorim! . . . Resnično, kak dogodek! Do sih mal se še nisem mogel po vsem od strahu upokojiti. (Odpre duri in govori.) Miška! pokliči policaja Svistunova in Držimordo: ne moreta biti daleč od vrat. (Nekoliko časa molči.) Čudno je zdaj na svetu: ko bi take ljudi vsaj lahko bilo spoznati, pa ta suhi, tenki golobradnik — kdo bo vedel, kdo je? Vojaki se pokažejo, kakoršni so, a če se oblečejo v frak — taki so kot muhe s prirezanimi perutami. Bog vedi, ali je bil dolgo skrit v gostilni, in čemu je lomil te dvoumne besede, v sto letih bi ne uganil, kaj pomenijo. In naposled se je vender le podal. Da še celo več je govoril, kakor je treba. Vidi se, da je še mlad človek!

Deseti prizor.

Prejšnji in Osip. (Vsi mu hité naproti, in migajo s prstom.)

Ana. Pojdi sem, ljubi moj!

Glavar. Tš . . . Kako? kaj? ali spi?

Osip. Ne, nekoliko se še razteguje.

Ana. Poslušaj, kako ti je pa ime?

Osip. Osip, milostiva gospa.

Glavar (ženi in hčeri). Dosti je, dosti je vama! (Osipu.) No, prijatelj, ali so te dobro pogostili?

Osip. Da, izvrstno, naj ponižnejše se zahvaljujem, izvrstno so me pogostili.

Ana. No, povej nam: ali k tvojemu gospodu, kakor mislim, hodi mnogo grofov in knezov?

Osip (v stran). Kaj hočem govoriti? Ker so me zdaj dobro pogostili, pomeni, da me bodo pozneje še bolje! (Glasno.) Da tudi z grofi se shaja.

Marija. Ljubi moj Osip, kako ljubeznjiv je tvoj gospod!

Glavar. Prosim vaju, nehajte vender! S takimi praznimi besedami me boste vsega iz uma spravili. Povej nam, prijatelj . . .

Ana. Kako dostojanstvo ima tvoj gospod?

Osip. Navadno dostojanstvo.

Glavar. Ah, moj Bog, ve s svojimi neumnimi vprašanji! Ne besede ne pregovorite o tem, kar treba. No, povej nam, prijatelj, kako je tvoj gospod? . . ali je strog? ali se mnogo peča za službo, ali ne?

Osip. Da, red ljubi. Njemu mora biti vse natančno opravljeno.

Glavar. Veš kaj, prijatelj, ti mi prav dopadaš. Ti si gotovo prav priden človek. No če

Ana. Poslušaj, Osip, kadar tvoj gospod v uniformi hodi, ali

Glavar. Dosti je, pravim, klepetulji, sitni! Tako silna reč: za življenje gré človeku
(*Osipu.*) Prijatelj, ti mi prav dopadaš, vém, na poti še nisi utegnil popiti čašico čaja. Zdaj je še hladno, na, tu imaš dva rublja za čaj.

Osip (jemlje denar). Ponižno se zahvaljujem, milostivi gospod! Bog vam daj zdravje! Pomagali ste revnemu človeku.

Glavar. Prav je, prav, dal sem rad. Povej mi, prijatelj

Ana. Poslušaj, Osip, kakšne oči najbolj dopadajo tvojemu gospodu?

Marija. Ah, ljubi Osip, kako ljubeznjiv noseč ima tvoj gospod!

Glavar. Postojte vendar, pustite mene! . . .
(*Osipu.*) Prosim, povej nam prijatelj, na kaj gleda tvoj gospod, to je, kaj mu je na poti najbolj všeč?

Osip. Pozveduje rad, kako je ta ali ona reč. Naj raje pa ima, da je dobro sprejet, in še bolje pogoščen.

Glavar. Še bolje?

Osip. Da, pogoščen. Jaz sem sicer podložen človek, pa tudi na to gleda, da se meni dobro godi. Za Boga! Bilo je, neki dan sva nekam popotovala: „Kako, Osip? Ali so te dobro pogoštili?“ — „Slabo, vaša prevzvišenost!“ — „Kaj?“ pravi, „Osip, tedaj je bil slab gospodar! Spomni me“, pravi, „ko se vrneva.“ — „A, mislil sem pri sebi, (mahne z roko), ta bo uže skupil, kar mu gre!“

Glavar. Dobro, dobro, ti dobro govoriš. Prej sem ti dal nekaj za čaj, ná vrh tega še nekaj za rožičke.

Osip. Čemu ta dar, vaše visokoblagorodje? (Vzame denar.) Zabil ga bom na vaše zdravje.

Ana. Stopi sem, Osip, tudi tukaj nekaj dobiš.

Marija. Ljubi moj Osip, pozdravi svojega gospoda! (Iz sosedne sobe je slišati Hlestakova kašljati.)

Glavar. Čš! (Hodi po prstih; vse na dalje se govori poluglasno.) Bog ne daj več hrumeti! idite ven! dosti je . . .

Ana. Idive, Marička! povedala ti bom nekaj, kar sem zapazila na gostu, nekaj, kar se smé samo mej nama povedati.

Glavar. O, da je toliko tega govoriti: jaz mislim, idi sem, poslušaj! . . . Ušesa si bom zamašil. (Obrne se k Osipu.) No, prijatelj . . .

Jednajsti prizor.

Prejšnji, Držimorda in Svistunov.

Glavar. Čš! ti slokonogi medvedje, kako ropotajo s škornjami! tako se vali, kakor bi sto centov ne vém česa padalo kje z voza! Kaj vas je vrag sem privlekel?

Drž. Dobili smo povelje . . .

Glavar. Čš! (Zakrije mu usta.) Spet je kroknila vrana! (Trese ga.) „Dobili smo povelje!“ Kakor bi iz soda rjul! (Osipu.) Zdaj pa prijatelj, le pojdi, in vse pripravi tam, kakor je treba, kar dobiš v hiši. (Osip odide.) A vidva — bosta mi stala na stopnjicah, pa da se mi z mesta ne gane! In da mi nobenega tujca ne pustita v hišo, vzlasti nobenega trgovca. In če mi le enega spustita, vama . . . Le pazita mi, če pride kdo s kako pritožbo, pa če tudi ne s pritožbo, da je le podoben tacemu človeku, ki se hoče zoper mene pritožiti, tacega kar na ravnost za vrat zgrabita in sunita! takó ga! le krepko! (pokaže z nogo) sta slišala? čš . . . čš . . . (odide po prstih za policajema).

Četrto dejanje.

Ista soba v hiši glavarjevi.

Prvi prizor.

Prihajajo opazno skoro po prstih: **Amos Fedorovič**, **Artemij Filipovič**, **poštar**, **Luka Lukič**, **Dóbčinski** (vsi v uniformah in polni paradi. Ves čas se govori poluglasno).

Amos Fed. (postavi vse v polukrog). Za Boga, gospodje, v polukrog, hitro v red! Ali veste, kdo je? hodi na dvor, in bega državni svèt! Stopite v vojaški red, na vsak način v vojaški red! Vi, Peter Ivanovič, stopite sem. (Oba Petra Ivanoviča hitita po prstih.)

Art. Fil. Dovolite, Amos Fedorovič, nekaj moramo storiti.

Amos Fed. No, kaj, povejte!

Art. Fil. Saj vam je znano, kaj!

Amos Fed. Podmazati?

Art. Fil. Kaj pa, podmazati ga.

Amos Fed. Nevarno je; ko bi začel kričati, visok državni uradnik je. Ko bi mu dali kot dar od plemstva — kakor kakšen spomin.

Poštar. Ali pa: Po pošti so prišli ti denarji, pa ni znano čegavi so.

Art. Fil. Pazite, da vas po pošti kam ne odpravi. Vedite, tako se ne dela v dobro urejeni državi. Čemu nas je tukaj cel eskadron? Predstavljajmo se vsak posebej, na štiri oči, in potem . . . kdo bo vprašal za to. Nihče ne bo nič slišal! Tako se godi v dobro urejeni družini! Vi, Amos Fedorovič, boste prvi začeli.

Amos Fed. Vam se bolj pristojí: v vašem zavodu je visoki gost pokusil kruha.

Art. Fil. Potem se pa bolj pristoji Luki Lukiču, kot odgojitelju mladine.

Luka Luk. Ne morem gospodje, ne morem. Priznavam, da sem tako odgojen, da se mi takoj v glavi meša, ako moram govoriti z višjim uradnikom, in jezik mi obtiči, kot bi bil privezan. Ne, oprostite, gospodje, oprostite!

Art. Fil. Pa, Amos Fedorovič, razun vas, kdo pa bo? Besede vam tekó, kakor bi Ciceron govoril.

Amos Fed. Kaj govorite o Ciceronu! glejte, kaj ste si izmislili! Ko bi se spozabil in začel govoriti o domačih pséh, o lovskih . . .

Vsi (stopijo k njemu). Ne, vi ne govorite samo o pséh, tudi o babilonskem stolpu Ne, Amos Fedorovič, ne zapuščajte nas, bodite naš oče! . . . Ne, Amos Fedorovič!

Amos Fed. Pustite me gospodje! (Ta čas se sliši hoja in kašelj v Hlestakovi sobi. Vsi rinejo k vratom, sujejo se, ker hočejo vsi ob enem oditi; sicer vsi pridejo ven, pa so se vender malo stiskali. Slišijo se poluglasni klici:)

Glas Bobč. Oj! Peter Ivanovič, Peter Ivanovič, vi mi stopate na noge!

Glas Zemljanikin. Odnehajte, odnehajte, gospodje, saj mi boste dušo izstisnili — vsega me boste zmečkali!

(Nekoliko klicev: aj, oj! se še sliši, naposled so se vsi ven stlačili, in soba je prazna.)

Drugi prizor.

Hlestakov (sam, nastopi s zaspanimi očmi).

Hlest. Kakor se kaže, smrčal sem prav dobro. Od kod imajo toliko žimnic in pernic?

še potil sem se. Zdi se mi, da so me včeraj pri zajutreku nekoliko upijali: glava še zdaj ni vsa čista. Tukaj, kakor vidim, preživel bom ta čas prav prijetno. Take dobre duše imam prav rad, in priznavam, da raje vidim, če mi strežejo iz čistega srca, kakor pa zaradi svoje koristi. In hčerka glavarjeva nikakor ni neprijetna, in tudi mamica je taka, da bi bilo mogoče . . . Ne, sam ne vém, pa res, tako življenje mi je po godu.

Tretji prizor.

Hlestakov in sodnik.

Sodnik (vstopa obotavljaje, pri sebi). Moj Bog, moj Bog! naj se mi srečno izide! ah! kako se mi kolena tresejo! (Glasno, postavi se po koncu in dene roko na meč.) Imam čast predstavljati se: tukajšnjega okrožnega sodišča sodnik, kolegijski asesor Lapkin-Tapkin.

Hlest. Prosim, sedite! Vi tedaj ste tukaj sodnik?

Sodnik. 1816. leta sem bil izvoljen na tri leta po volji plemstva in obdržal sem službo do zdaj.

Hlest. Gotovo vam ugaja ta služba?

Sodnik. Po treh triletjih sem dobil Vladimirov red četrtega razreda in pohvalo od ministerstva. (V stran.) Ta denar v roki! roka je vsa v ognji.

Hlest. Vladimirov red mi dopade. Sv. Ane red tretjega razreda uže ni tak.

Sodnik (pomoli nekoliko naprej stisneno roko, v stran). Moj Bog, sam ne vem, kje sem! Kakor bi na žarjavici sedel.

Hlest. Kaj pa imate v roki?

Sodnik (ves izgubljen spusti na tla bankovce). Nič.

Hlest. Kako nič? Saj vidim, denar je pal!

Sodnik (po vsem životu se trese). Nikakor! nič ni! (V stran.) Bog! zdaj sem pa sam pod pravico! Uže sem na poti v Sibirijo!

Hlest. (pobere bankovec). Da, to je denar.

Sodnik (v stran). Propal sem, čisto propal!

Hlest. Veste li kaj, posodite mi ta denar!

Sodnik (naglo). Kako, kako . . . z največim veseljem! (V stran.) Le pogum, le pogum! presveta mati Božja, potegni me iz te grezi!

Hlest. Znete li, po poti sem imel mnogo stroškov, in to in to . . . sicer vam bom pa precej vrnil, ko bom prišel domu.

Sodnik. Ne zamerite, zakaj pa! Uže brez tega je taka čast . . . Sicer pa s slabimi svojimi

močmi, z gorečnostjo in udanostjo do vlade . . . prizadeval si bom zaslužiti . . . (vstane s stola, stegne roko hlačnici ob šivu.) Ne drznem se dalje vas motiti s svojo navzočnostjo. Ali smem čakati kacega povelja?

Hlest. Kakšnega povelja?

Sodnik. Menim, ali ne daste kacega povelja tukajšnjemu okrožnemu sodišču?

Hlest. Čemu neki? Ne, nimam zdaj nikake potrebe zato; ne, nič, lepa hvala.

Sodnik (pokloni se in gre — v stran). No, trdnjava je naša!

Hlest. (po odhodu). Sodnik je izvrsten človek!

Četrty prizor.

Hlestakov in Poštar (pride po koncu se držeč, v uniformi, roko na meču).

Poštar. Imam čast predstavljati se: poštar dvorni svètnik Špekin!

Hlest. A, da ste mi zdravi! Prav rad se veselim v prijetni družbi. Sedite. Ali zmerom tukaj živite?

Poštar. Da, zmerom.

Hlest. To mestece mi ugaja. Sicer ni tako

mnogoljudno — pa kaj? saj ni glavno mesto. Ali ni res, da to ni glavno mesto?

Poštar. Čista resnica.

Hlest. Vedite, le v stolici je najti bon ton, in ne gosk, kakor po deželi. Kako menite vi, ali ni tako?

Poštar. Prav tako! (V stran.) Vsaj nič prevzetan ni, po vseh rečeh izprašuje.

Hlest. Pa mi boste priznali, da tudi v malem mestecu je mogoče srečno živeti.

Poštar. Da, gotovo.

Hlest. Po mojem mnenji, kaj je treba? Treba je le, da te spoštujejo, iskreno ljubijo — ali ni res?

Poštar. Čista resnica.

Hlest. Prav veseli me, spoznati, da ste enega mnenja z menoj, Sicer pravijo, da sem čuden človek, pa je uže tak moj značaj. (Gleda mu v oči, govori sam sebi.) Tega poštarja moram na posodo prositi. (Glasno.) Čuden slučaj sem imel: na poti sem do čistega vse izdal. Ali mi morete dati tri sto rubljev v zajem?

Poštar. Kako, kako? z največjim veseljem. Prosim, izvolite. Pristrčno rad ustrežem.

Hlest. Lepa hvala! Po pravici vam povem, na poti si ne odrečem rad kaj, in čemu? ali ni prav?

Poštar. Čisto prav! (Vstane, drži se po koncu, z roko na meču.) Ne drznem se dlje motiti vas s svojo navzočnostjo . . . Ali nimate kaj opomniti zaradi poštne službe?

Hlest. Ne, prav nič! (Poštar se priklanja in odide.)

Hlest. (nažge cigaro). Tudi ta poštar se mi zdi prav izvrsten človek. Prav postrežen je, take ljudi imam rad.

Peti prizor.

Hlestakov in Luka Lukič, (katerega skoro skozi vrata pahnejo. Za njim je slišati precej glasno : „Česa se plašiš?“)

Luka Luk. (po koncu, ne brez trepeta, z roko na meču). Imam čast predstavljati se: šolski nadzornik, titularni svètnik Hlopov!

Hlest. A, Bog vas sprimi! Sedite, sedite! Ali hočete cigaro? (Daje mu cigaro.)

Luka Luk. (za se, nedoločen). Ah, zdaj pa še to! Na to pa nikakor nisem mislil. Ali naj vzamem ali naj pustim?

Hlest. Vzemite, vzemite! dobra cigara je, se vé, ni to, kar imamo v Peterburgu. Veste kaj,

očka, tam sem kadil cigare po pet in dvajset rubljev stotino, da prste si oblizneš po njej, ko jo izkadiš.. Nate ognja, zažgite. (Daje mu užigalico.)

Luka Luk. (skuša zažgati, pa se ves trese).

Hlest. Pa ne s tega konca!

Luka Luk. (od strahu je spustil cigaro, pljunil in mahnil z roko, sam sebi). Vrag vzemi vse! ta prokleta plašljivost!

Hlest. Kakor vidim, vi ne pušite radi cigar. Ali jaz, priznati moram, to je moja slabost. Tudi kar se tiče ženskega spola, ne morem biti, da nebi maral zanj. Kako pa vi? Katere so vam bolj všeč, črnikaste ali rumenolase?

Luka Luk. (v največi stiski, kaj bi dejal).

Hlest. Tedaj povejte odkrito, ali črnikaste ali rumenolase?

Luka Luk. Ne upam si povedati.

Hlest. Ne, ne, le odgovorite! Na vsak način hočem poznati vaš okus.

Luka Luk. Drznem si opomniti . . . (V stran.) Sam ne vem, kaj govorim; v glavi se mi vrti.

Hlest. A! a! nočete povedati! Gotovo vam je nagodila kaka lepa črnikasta! Priznajte, ali vam je nagodila.

Luka Luk. (molči).

Hlest. A! a! zarudeli ste! vidite! vidite! Zakaj pa ne govorite?

Luka Luk. Tako zbehan sem, vaše blago . . . prevzviš . . . svet . . . (V stran.) Izdal me je prokleti jezik, izdal!

Hlest. Zbegani? V mojih očeh je nekaj tacega, kar človeka zbega. Vsaj vem, da ne ena ženska jih ne more prenašati. Ali ni tako?

Luka Luk. Gotovo je tako!

Hlest. Glejte, nahajam se v prečudnem slučaju — na poti sem ves denar poizdal. Ali mi ne morete dati tri sto rubljev na posodo?

Luka Luk. (seže v žep, sam sebi). Tukaj je nekaj, ali ni? Je, je! (Daje mu trepetaje bankovce.)

Hlest. Lepa hvala!

Luka Luk. Ne drznem se dlje motiti vas s svojo navzočnostjo.

Hlest. Zdravi!

Luka Luk. (skoro beži iz sobe). No, hvala Bogu! morebiti ne bo pogledal v razrede.

Šesti prizor.

Hlestakov in Artemij Filipovič (po koncu, z roko na meču).

Artemij Filip. Imam čast predstavljati se: bolnični oskrbnik, dvorni svètnik Zemljanika.

Hlest. Da ste mi zdravi! Prosim, sedite.

Art. Fil. Imel sem čast spremljati vas in osebno sprejeti v zavodu, meni v skrb izročelem.

Hlest. Da, da, spominjam se. Pogostili ste nas z izvrstnim zajutrkom.

Art. Fil. Rad se trudim v ljube domovine službi.

Hlest. Priznati moram, moja slabost je to — dobri kuhinji sem prijatelj. Povejte mi, kako je to? . . . zdi se mi, kakor bi bili včeraj nekoliko niže rasti bili, ali ni tako?

Art. Fil. Prav mogoče. (Nekoliko pomolči.) Lahko rečem, da si na vso moč prizadevam in goreče svojo dolžnost izpolnjujem. (Bliže pomakne stol in poluglasno govori.) Glejte tukajšnjega poštarja, čisto nič ne stori: vsa opravila zanemarja, pakete zadržuje . . . izvolite sami preiskati! Tako tudi sodnik, kateri je bil tu pred mano, leta samo za zajci, v sodnijskih sobah ima pse, in vedenje njegovo, priznati moram pred vami — na zadnje, saj je domovini na korist, dolžan sem povedati, če tudi je moj sorodnik in prijatelj, — vedenja je prav malovrednega. Tukaj je graščak Dobčinski, katerega ste blagovolili videti, in ako ta Dobčinski le kam iz hiše peté odnese, uže je on tam in sedi pri njegovi ženi. Pripravljen sem

priseči . . . Prosim, le pogledjte otroke: ne eno ni podobno Dobčinskemu, nego vsi tudi mala hčerka, vsi so pravi živi sodnik.

Hlest. Kaj pripovedujete! nikakor bi tega ne bil mislil.

Art. Fil. In potem tukajšnji šolski nadzornik. Ne umejem, kako je mogla vlada zaupati mu tako službo. Hujši je ko jakobinec, in tako vliva mladim pogubna načela v srca, da vam je težko dopovedati. Ali mi ukažete, in vam bom vse to boljše razložil na papirji?

Hlest. Dobro, na papirji. Prav prijetno mi bo. Vedite, da, ko mi je dolg čas, prav rad berem kaj zabavnega . . . Kako je vaše ime? tako hitro vse pozabim.

Art. Fil. Zemljanika.

Hlest. A da, Zemljanika. In povejte, ali imate otrok?

Art. Fil. Kako pa, petero; dvoje je uže odraslih.

Hlest. Pravite odraslih? pa kako kako neki . . .

Art. Fil. Ali ne hočete prašati, kako jim je ime?

Hlest. Da, kakó jim je ime?

Art. Fil. Nikolaj, Ivan, Elizabeta, Marija in Perpetua.

Hlest. To je lepo.

Art. Fil. Ne drznem se dljè motiti vas s svojo navzočnostjo in jemati vam dragi čas, kateri je namenjen svetim dolžnostim . . . (Poklanja se in hoče oditi.)

Hlest. (spremlja ga). Ne, nikakor. Prav smešne reči ste mi pripovedovali. Prosim, tudi še drugikrat . . . kaj tacega prav rad poslušam. (Vrne se, odpre vrata in kliče za njim.) Ej vi! kako vas . . . ? čisto sem pozabil, kako vam je ime.

Art. Fil. Artemij Filipovič.

Hlest. Storite mi ljubav, Artemij Filipovič, z mano se je nekaj čudnega zgodilo: na poti sem do čistega vse izdal. Ali bi mi ne mogli dati na posodo štiri sto rubljev?

Art. Fil. Da.

Hlest. A, to je kakor nalašč! Prav lepa hvala za to.

Sedmi prizor.

Hlestakov, Bobčinski in Dobčinski.

Bobč. Imam čast predstavljati se: tega mesta meščan, Peter, sin Ivanov, Bobčinski.

Dobč. Graščak, Peter Ivanov sin, Dobčinski.

Hlest. A, uže sem vas videl! Zdi se mi, da ste vi v mojo sobo pali. Kako pa vaš nos?

Dobč. Hvala Bogu! prosim, bodite brez vse skrbi: zdaj se je uže čisto zarastel.

Hlest. Dobro, da je suh. Veseli me
(Naglo in osorno.) Ali imate kaj denarja pri sebi?

Dobč. Denarja? Kako denarja?

Hlest. Na posodo tisoč rubljev.

Bobč. Za Boga, toliko nimam. Ali imate vi, Peter Ivanovič?

Dobč. Pri sebi nimam, denarji so, kakor vam je znano, naloženi v zavodu za občno oskrbovanje.

Hlest. Pa če nimate tisoč rubljev, imate vsaj sto.

Bobč. (po žepih iskaje). Peter Ivanovič, ali nimate sto rubljev pri sebi? Jaz imam vsega skupaj štirideset v bankovcih.

Dobč. Vsega skupaj le pet in dvajset rubljev.

Bobč. Poiščite bolj, Peter Ivanovič! Vem, tam v žepu na desni strani je predirek; gotovo ste v ta predirek kaj vtaknili.

Dobč. Ne tudi v predirku ni.

Hlest. Vse eno je! Da je le tako! Dobro, če je tudi pet in šestdeset rubljev . . . , vse eno je. (Jemlje denar.)

Bobč. Ali vas smém vprašati o neki posebno kočljivi zadevi?

Hlest. Kaj tacega?

Dobč. Reč je jako kočljiva: povedati vam moram, moj starši sin je bil rojen še pred poroko . .

Hlest. Tako?

Dobč. To je, tako se le pravi, pa on je bil meni rojen, kakor bi bil v zakonu, in to sem, kakor se spodobi, dovršil potem z zakona postavnimi vezmi. Tako sem, kakor vidite, hotel, da bi bil uže zdaj ves tak, kakor moj zakonski sin, in imenoval sem ga, kakor sebe, Dobčinskega.

Hlest. Dobro, naj se imenuje, to je mogoče.

Dobč. Nikakor bi vas ne nadlegoval, ko bi ne bilo zaradi njegovih zmožnosti. Ta mladiček je tak . . . naj veče upanje imamo: pesmi zna na pamet praviti, in če dobi nož v roke, precej izrezuje majhne vozičke tako spretno, kot čarovnik. Petru Ivanoviču je znano.

Bobč. Da, izvrstne zmožnosti imá!

Hlest. Dobro, dobro! na to bom mislil, govoril bom . . nadejam se . . . vse to se bo naredilo, da. da . . . (Obrne se k Bobčinskemu.) Ali vi mi nimate nič povedati?

Bobč. Se vé, imam prav ponižno prošnjo.

Hlest. No kaj?

Bobč. Prosim vas prav ponižno: ko se vrnete v Peterburg, povejte vsem mogočnim gospodom tam, senatorjem in admiralom: Vaša svet-

lost, ali prevzvišenost, v tem mestu živi Peter Ivanovič Bobčinski. Takó le povejte: Tu živi Peter Ivanovič Bobčinski.

Hlest. Izvrstno.

Dobč. Ne zamerite, da sva vas nadlegovala s svojo navzočnostjo.

Bobč. Ne zamerite, da sva vas nadlegovala s svojo navzočnostjo.

Hlest. Nič, nič! Prav ljubo mi je bilo. (Spremlja ju.)

Osmi prizor.

Hlestakov (sam).

Hlest. Tukaj je mnogo uradnikov. Zdi se mi, da me imajo za cesarskega človeka. Pa res, včeraj sem jih dobro za nos vodil. Ti bedaki! O vsem tem bom pisal v Peterburg Trapičkinu: on piše v časopise — od veselja bo z jezikom dlesknil. Oj, Osip, daj sem papir in črnilo! (Osip pogleda pri vratih in reče: „Precej!“) In vzlasti ta Trapičkin, če mu kaj v mrežo pride — pazi se: svojemu očetu bi ne prizanesel zato, in denar pa tudi tako ljubi. Sicer so pa ti uradniki dobri

ljudje ; prav lepo je, da so mi denar posodili. Nalašč moram pogledati, koliko ga imam. Od sodnika tri sto; od poštarja tri sto, šest sto, sedem sto, osem sto . . . kako masten papir! Osem sto, devet sto . . . Oho! uže čez tisoč vsega No, zdaj mi pridi, stotnik! če se zdaj sprimeva, videli bomo, kdo bo koga!

Deveti prizor.

Hlestakov in **Osip** (s črnilom in papirjem).

Hlest. No, tepec, ali vidiš, kako me gosté in mi strežejo! (Začenja pisati.)

Osip. Da, hvala Bogu! Ali veste kaj, Ivan Aleksandrovič?

Hlest. No, kaj?

Osip. Pobrišiva jo od tod! Za Boga, čas je?

Hlest. (pišoč). Neumnost! Zakaj?

Osip. Zato. Bog jim daj dobro, vsem tem! Dva dni sva tukaj veselo preživela, veste, — dovolj je! Čemu ž njimi dolgo vezati se? Pljunite nanje! igra je neenaka: naj kdo drugi pride — milost Božja, Ivan Aleksandrovič! Konje imajo izvrstne — tako bi zdrčala! . . .

Hlest. (pišoč). Ne, hočem še tukaj ostati. Naj bo, jutri.

Osip. Ah, kaj jutri! Za Boga, idiva, Ivan Aleksandrovič! Boljše je za vašo čast in za vse, znate, boljše je naglo odriniti . . . Saj vidite, da so vas za nekoga družega sprejeli, in tudi očka se bo jezil, da vas toliko časa ni . . . Tako bi pa zdrčala slavno in naj čilejše konje bi nama dali.

Hlest. (pišoč). No, dobro. Nesi najprej to pismo, in če se ti zdi, pripelji se precej s pošt-nimi konji sem. Pa glej, da bodo dobri konji. Povej voznikom, da jim bom dal cel rubelj za žganje, če bodo tako, kakor kurirji vozili! in pesni prepevali! (Dalje piše.) Mislim si, Trapičkin bo umrl od smeha . . .

Osip. Gospod, pismo bom odpravil z domačim človekom, a sam bom pa raje pospravljaj, da se ne bo zastonj čas tratil.

Hlest. Prav, prinesi mi svečo.

Osip (odide in govori za sceno). Ej, poslušaj brate! Pismo boš nesel na pošto, pa povej poštarju, naj ga sprejme brez denarja, in povej mu, naj pošlje gospodu precej najboljše tri konje, kurirske; in vožnje, povej, gospod ne bo plačal; vožnja, povej, je na državne stroške. Da bo vse prav skočno, da se gospod ne bo srdil. Stoj, pismo še ni gotovo.

Hlest. (dalje piše). Rad bi vedel, kje zdaj stanuje, ali v poštni ali v grahovi ulici. On tudi često premeni stanovanje, pa ne plača. Napisal bom v poštno ulico. (Dopiše in spiše napis.)

Osip (prinese svečo. Hlestakov pečati. Tačas je slišati glas Držimordin). Kam lezeš, bradač? Povém ti, nikogar ne smem spustiti.

Hlest. (daje Osipu pismo). Na, nesi.

Glas trgovcev. Pustite me, naš očka! Vi nas morate spustiti: mi smo z opravili prišli.

Glas Držimordin. Proč, proč! Ne sprejéma, spi. (Hrup raste.)

Hlest. Kaj pa je tam, Osip? Poglej, zakaj je hrup.

Osip (gleda skozi okno). Trgovci hočejo v hišo, pa jih policaj ne pusti. Mahajo s papirji: skoro gotovo hočejo vas videti.

Hlest. (stopi k oknu). Kaj pa je, ljubi moji?

Glas trgovcev. K tvoji milosti se zatekamo! Ukažite, gospod, prošnje sprejeti.

Hlest. Pustite jih noter, pustite! naj pridejo. Osip, povej jim, naj gredo noter. (Osip odide.)

Hlest. (prejemlje skozi okno prošnje, odpre eno in bere). „Njegovi visokoblagorodni svetlosti, gospodu finančnemu, — od trgovca Abdulina...“ Vrag vedi, kaj je; pa tacega dostojanstva ni!

Deseti prizor.

Hlestakov in trgovci (s pletarčki z vinom in cukrenimi glavami).

Hlest. Kaj pa vi, ljubi moji?

Trgovci. Čelo klanjamo pred vašo milostjo.

Hlest. Kaj pa želite?

Trgovci. Ne pogubi nas, gospod! Krivico trpimo, pa nam nihče ne pomaga.

Hlest. Od koga?

Trgovcev eden. Vse od mestnega glavarja. Tacega glavarja, gospod, še nikdar ni bilo. Take krivice dela, da ni mogoče popisati. Do čistega nas hoče sestradati, da bi bilo najboljše vrv krog vratu si zadrgniti. Ne ravna z nami po človeško. Prime za brado in pravi: „Ti Tatar!“ Moj Bog! ko bi ga ne bili v čem spoštovali; mi vselej vse radi storimo: kar je za obleko njegovi soprogi in hčeri — mi se temu ne protivimo. Ne, vse to je njemu premalo — ej, ej! Pride v štacuno, in kar dobi v roke, vse vzame: vidi kos sukna, pa pravi: „Ej, ljubi moj, lepo sukno je to: zanesi je k meni domu.“ Neseš domu, in v tem kosu ni nič manj ko petdeset vatlov.

Hlest. Kaj? ali je mogoče? tedaj tak slepar je!

Trgovec. Za Boga! tacega glavarja nikdo ne pomni. Vse moraš poskriti po štacuni, ko

njega od daleč zagledaš. To se pravi, tu ni besede, da bi jemal kake izbrane reči, vsaka smet mu je dobra: suhe slive, ki so uže sedem let ležale v sodčku, katerih bi moj hlapec ne pokusil, polne pesti si jih natlači. Njegov god je na sv. Antona dan, in nanesti mu moraš vsega: ničesar mu ne manjka; pa ne, še mu dajaj. Pravi da je tudi na sv. Onufrija dan njegov god. Kaj je storiti? Tudi na sv. Onufrija dan mu moraš nositi.

Hlest. Prav razbojnik je!

Trgovec. Ej, ej! Pa naj kdo poskusi oporekati, pripeljal mu bo cel polk vojakov na stanovanje. In če kdo kaj reče, zapre duri. „Jaz te ne bom“, pravi, „s telesno kaznijo trapil, ali na tezi te mučil — to,“ pravi, „brani zakon, a ti mi boš, ljubi moj, požiral gade!“

Hlest. Ah, kak slepar! Ta je kar zrel za Sibirijo.

Trgovec. Da bi ga le tvoja milost od tukaj poslala, bode uže dobro, da bi bil le nekoliko dlje od nas. Očka, ne zaničuj našega kruha s soljo: klanjamo se ti s cukrom in s pletarčki z vinom.

Hlest. Ne, nikar na to ne mislite; nikakor ne jemljem daril. Ko bi mi, na primer, dali tri sto rubljev na posodo, no, to je potem vse kaj družega, lahko bi vzel.

Trgovci. Vzemi, saj si naš očka! (Iščejo denar.) Pa kaj tri sto! vzemi raje pet sto, le pomagaj nam!

Hlest. Če želite: na posodo, — ne rečem nič, vzamem.

Trgovci (ponujajo mu na srebrnem ploščeku denar). Prosim, vzemi tudi plošček.

Hlest. No, naj bo tudi plošček.

Trgovci (klanjaje se). Vzemite samo takrat tudi cukrer.

Hlest. O, ne, darov nikakih . . .

Osip. Vaše visokoblagorodje, zakaj bi ne vzeli? Vzemite! na poti se vse prigodi. Dajte sem glave in pletarček! Le dajte vse! vse bo prišlo prav. Kaj pa to? Vrvica? No, daj tudi vrvico! tudi vrvica na poti prav pride: pri vozu se kaj zlomi, ali se zgodi kaj družega — mogoče je spet povezati.

Trgovci. Storite tedaj tako milost, vaša svetlost! Če nam pa vi naše prošnje ne uslišite, ne vemo, kako bo; obesiti se bo treba.

Hlest. Na vsak način, na vsak način! Moja skrb bo. (Trgovci odidejo; slišati je ženskin glas:) Ne, ti me ne smeš odganjati! Črez te se bom prijem samem pritožila Ne suvaj me tako hudo!

Hlest. Kdo je tam? (Gre k oknu.) Kaj pa je, mati?

Glas dveh žensk. Milost, milost, očka! milostivi gospod, poslušaj naju!

Hlest. (skozi okno). Pustite ju.

Jednajstí prizor.

Hlestakov, žena ključarjeva in podčastnikova.

Ključ. (pade na kolena). Milosti prosim!

Podčast. Milosti prosim!

Hlest. Kakšne ženske ste?

Podčast. Podčastnika Ivanova žena.

Ključ. Ključarjeva žena sem, tukajšnja meščanka, Febronija Petrovna Pošlepkina; moj oče...

Hlest. Stoj, govori najprej ena. Kaj hočeš ti?

Ključ. Milosti prosim, mestnega glavarja sem uže prosila! Bog naj mu pošlje vse hudo, da bi ne imeli nič dobrega ni otroci njegovi, ni on, slepar, ni strici, ni ujeci, ni tetke!

Hlest. Pa zakaj?

Ključ. Mojemu možu je ukazal obriti čelo, da bi bil vojak, pa vrsta ni bila na nas, tak slepar je! in po postavi ne more biti — saj je oženjen.

Hlest. Kako pa je mogel to storiti?

Ključ. Storil je, slepar, storil — naj ga Bog na tem in na onem svetu kaznuje, da bi,

če ima tetko, tudi tetko vse hudo zadelo, in očeta, če mu je še živ, da bi tudi on, kanalja, razpočil ali zadavil se za zmerom, ta slepar! Vzeti bi imel sinu krojačevega, ki je prav pijanec, pa roditelji so mu poslali bogato darilo, in tako je bil prisiljen poklicati sinu trgovke Pantalejevne, a Pantalejevna je poslala njegovi ženi tri kose platna, in tako pride k meni: „Čemu“, pravi, „je tebi mož — saj ti nič ne pomaga.“ Da, to znam jaz, pa ali mi pomaga, ali mi ne pomaga: to je moja reč. Tak slepar! „Tat je,“ pravi, „če tudi do zdaj še ni kradel, nič ne dé,“ pravi, „pa bo kradel, pa tudi brez tega bodo ga prihodnje leto vzeli v novake.“ In jaz naj bi bila brez moža, ti slepar! Da bi ves njegov rod oslepel pa nič več ne gledal sveta Božjega, in če ima taščo, naj bi tudi tašči . .

Hlest. Dobro, dobro! No, kaj pa ti? (Vpraša drugo ženo.)

Ključ. (odhajaje). Ne pozabi name, očka! bodi milostiv!

Podčast. Zoper mestnega glavarja, očka, prišla sem . . .

Hlest. No, kaj je, čemu si prišla? Povej s kratkimi besedami!

Podčast. Pretepel me je, očka!

Hlest. Kako?

Podčast. Po zmoti, očka. Me ženske smo se

sprle na trgu, a policija je prepozno prišla in mene prišla, in tako podučila: da dva dni nisem mogla sedeti!

Hlest. Kaj pa je zdaj storiti?

Podčast. Prav za prav se ne more nič storiti. Pa za to zmoto ukažite mu plačati kazen. Nikakor bi temu ne ugovarjala, denar bi mi bil zdaj prav po godu.

Hlest. Dobro, dobro! Le pojdi, le pojdi, vse bom uravnal (V okno molé roke s prošnjami.) Kdo je še tam? (Gre k oknu.) Nič več, nič več! ni mogoče, ni mogoče! (Stopi od okna.) Tega sem pa uže sit, vrag jih vzemi! Ne spusti nikogar več noter, Osip!

Osip (kriči skozi okno). Le pojdite domu, domu, nima časa, jutri pridite! (Duri se odpró in vidi se človek z frizovim plaščem, z dolgo brado, z oteklimi ustnami in prevezanim licem, za tem se vidi v dalji še nekoliko ljudij.)

Osip. Domu, domu! Kaj tukaj laziš? (Upira se prvemu z rokami v trebuh in ž njim vred pri-rine v sprednjo sobo, in zapre za saboj duri.)

Dvanajsti prizor.

Hlestakov in Marija Antonovna.

Mar. Ah!

Hlest. Zakaj ste se tako ustrašili, gospica?

Mar. Ne, nisem se ustrašila.

Hlest. (zapeljivo). Ne zamerite, gospica, prav prijetno mi je, da ste me spoznali za takega človeka, kateri . . . Ali se smem predrzniti, vprašati vas: kam ste bili namenjeni?

Mar. Prav za prav nikamor nisem šla.

Hlest. Zakaj nikamor niste šli.

Marija. Mislila sem, da so tukaj mamica . .

Hlest. Ne, rad bi vedel, zakaj nikamor niste hoteli iti?

Mar. Motila sem vas. Vi imate važna opravila.

Hlest. (zapeljivo). A vaše oči so mi ljubše, ko najvažnejša opravila . . . Nikakor me ne morete motiti, nikakor ne morete, nasprotno, srečo mi morete prinesiti.

Mar. Vi govorite, kakor gospodje v prestólnici.

Hlest. Kakor se spodobi s tako lepo gospico. Ali smem biti tako srečen, ponuditi vam stol? Pa ne, vam se ne spodobi stol, temveč na prestol.

Mar. Res ne vem . . . prav bi bilo, ko bi bila šla. (Sede.)

Hlest. Kako prekrasen robec imate.

Mar. Vi se posmehujete, le smejte se nam dekletom na deželi.

Hlest. Kako rad bi bil, gospica, vaš robec, da bi objemal vaš prebeli vrat.

Mar. Ničesar ne umejem, kar govorite. Kaj, tak robec . . . Kako lepo vreme je danes.

Hlest. A vaše ustne, gospica, so lepše od najlepšega vremena.

Mar. Vse tako govorite . . . Poprosila bi vas, da bi mi napisali kake vrstice v album. Gotovo jih mnogo znate.

Hlest. Vam, gospica, storim vse, kar hočete. Le zapovejte, kakšne verze hočete?

Mar. Naj bodo kakoršni koli, pa taki — da bodo lepi, novi.

Hlest. Kaj verzi! — vém jih mnogo.

Mar. No, povejte, kakšne mi boste napisali?

Hlest. A čemu jih pripovedovati, saj jih tako znam.

Mar. Tako ljubim verze . . .

Hlest. Mnogo jih vem vsakovrstnih. Prosim, ali naj vam te napišem:

„Ti, ki se žalostiš,
Zaman Boga dolžiš,
Ti človek“

in druge . . . zdaj se ne morem spomniti, pa

vse to nič ne dé. Mesto tega vam darujem raji svojo ljubezen, katera je od vašega pogleda . . . (primakne stol.)

Mar. Ljubezen? Ne razumem, kaj je ljubezen . . . nikdar še nisem slišala, kaj je ljubezen . . . (Odmakne stol.)

Hlest. Zakaj odmikate stol? Prijetnejše bi bilo, da bi blizu drug družega sedela.

Mar. (odmakne). Čemu pa blizu? Isto tako je dobro daleč.

Hlest. (primakne). Čemu pa daleč? Isto tako dobro je blizu.

Mar. (odmakne). Čemu pa to?

Hlest. (primakne). Vam se le dozdeva, da sva blizu. Pa mislite si, da sva daleč narazen. Kako bi bil srečen, gospica, ko bi vas mogel pritisniti na svoje srce.

Mar. (gleda v okno). Kaj je to, kar je mimo letelo? Ali sraka ali kaka druga ptica?

Hlest. (poljubi jo na ramo in gleda v okno). To je sraka.

Mar. (nevoljna vstane). Ne, to je uže preveč . . . Taka predrznost! . . .

Hlest. (udržujoč jo). Odpustite, gospica; to sem storil iz ljubezni, same ljubezni.

Mar. Vi me štejete za tacega dekleta . . . (Skuša uiti.)

Hlest. (udržuje jo še vedno). Storil sem iz ljubezni, iz same ljubezni. Le nekoliko sem se šalil, Marija Antonovna, ne srdite se! Pripravljen sem na kolenih vas prositi odpuščanja. (Pade na kolena.) Odpustite mi, odpustite! Vidite na kolenih me.

Trinajsti prizor.

Prejšnja dva in Ana Andrejevna.

Ana (ugleda Hlestakova na kolenih). Ah, kak prizor!

Hlest. (vstane). Vrag te vzemi!

Ana. (hčeri). Kaj to pomeni, gospica? Kakšno vedenje je to?

Mar. Jaz, mamica . . .

Ana. Pojdi proč od tukaj! slišiš, proč, proč! pa ne predrzni se priti mi pred oči. (Marija Antonovna odhaja jokaje.) Ne zamerite, priznavam, bila sem tako osupnena . . .

Hlest. (v stran). Ona je tudi še apetitna, še vedno prav čedna. (Pade na kolena.) Milostiva gospa, vidite, gorim od ljubezni.

Ana. Kako, vi na kolenih? Ah, vstanite! vstanite! Tukaj niso tla prav čista.

Hlest. Ne, na kolenih, vedno na kolenih, zvedeti moram, kaj mi je usojeno, ali življenje, ali smrt!

Ana. Dovolite, ne razumem še po polnem pomena besedij. Če se ne motim, vi se izrekate za mojo hčer.

Hlest. Ne, v vas sem zaljubljen. Življenje moje visi na lasku. Če vi ne venčate zveste moje ljubezni, nisem vreden živeti na zemlji. S plamenom v prsih prosim za vašo roko.

Ana. Dovolite mi opomniti: sem nekako . . . jaz sem uže omožena.

Hlest. Nič ne dé! Ljubezen ne pozna razločka; tudi Karamzin je rekel: „Zakoni obsojajo.“ Umakneva se v zavetje vodá. Za vašo roko, za vašo prosim.

Štirinajsti prizor.

Prejšnja in Marija Antonovna (nagloma prihití).

Mar. Mamica, oče so dejali, da bi . . . (Zagleda Hlestakova na kolenih in vzklikne.) Ah, kakšen prizor!

Ana. No, kaj je? čemu? zakaj? Kaj ta vihravost! Nagloma prileti kot zapaljena mačka! No, kaj si našla kaj tako čudnega? Čemu ta osupnenost? Prav tako, kakor kakšno triletno dete. Ni podobno, ni podobno, nikakor ni podobno, da imaš osemnajst let. Ne vem, kdaj boš pametna, kdaj se boš vedla tako, kakor se spodobi dobro izrejeni gospici; kdaj boš znala, kaj so lepe šege, kaj je solidnost v vedenji!

Mar. (vsa solzna). Res, mamica nisem vedela . . .

Ana. Tebi se zmirom nekak prazen veter vrtí po glavi; ti si jemlješ za zgled hčere Lapkin-Tapkinove. Čemu gledaš na nje? ni treba gledati na nje. Ti imaš druge zglede — pred taboj je tvoja mati. Po tacih zgledih se imaš ravnati.

Hlest. (prime za roko hčer). Ana Andrejevna, ne protivite se najini sreči; blagoslovite zvesto najino ljubezen!

Ana. (začudena). Tako vi ste v njo . . .?

Hlest. Odločite, življenje ali smrt?

Ana. No, zdaj vidiš, trapica, no zdaj vidiš, kako si neumna, naš gost se je spustil na kolena; a ti nagloma priletiš kot blazna. Res zaslužiš, da bi nalašč odrekla; nevredna si take sreče.

Mar. Ne bom več, mamica, res, v prihodnje ne bom več.

Petnajsti prizor.

Prejšnji in glavar (zasopljn).

Glavar. Ne bom več, vaša prevzvišenost! ne pogubite me! ne pogubite me!

Hlest. Kaj pa je z vami?

Glavar. Trgovci so se pritoževali pri vaši prevzvišenosti. Na svoje poštenje vas smem uveriti, še polovica tega ni res, kar govoré. Samí sleparijo in ciganijo ljudi. Podčastnikova žena se vam je nalagala, če pravi, da sem jo dal jaz pretepsti; ona laže, za Boga, laže. Ona se je sama pretepla.

Hlest. Naj jo bes, to podčastnikovo ženo, meni ni nič do nje!

Glavar. Ne verjemite, ne verjemite! taki lažnjivci so . . . še otrok bi jim ne verjel. Po vsem mestu so znani za lažnike. A kar se tiče sleparstva, drznem si opomniti: to so taki sleparji, kakoršnih na svetu še ni bilo.

Ana. Ali veš, kakšne časti nas je vredne

štel Ivan Aleksandrovič? Za roko naše hčere prosi.

Glavar. Kaj! kaj! . . . Ob pamet si, mati. Nikar se ne jezite, vaša prevzvišenost, nekoliko ji blodi po glavi; taka je bila tudi njena mati.

Hlest. Da, res prosim za njeno roko. Zaljubljen sem.

Glavar. Ne morem verjeti, vaša prevzvišenost!

Ana. Pa če ti pravimo . . .

Hlest. Ne šalim se, kar pravim . . . Od ljubezni bi z uma prišel.

Glavar. Ne drznem se verjeti, nisem vreden take časti.

Hlest. Da, če mi niste pri volji dati roko Marije Antonovne, vrag naj vé, kaj bom storil.

Glavar. Ne morem verjeti: ljubi se vam šaliti, vaša prevzvišenost.

Ana. Ah, kakšen tepec si res! Kdaj ti bomo dopovedali?

Glavar. Ne morem verjeti.

Hlest. Dajte mi jo, dajte mi jo — obupen človek sem, na vse odločen: če se ustrelim, postavili vas bodo pred sodbo.

Glavar. Ah, moj Bog! ej, ej, nedolžen sem na duši in na telesu! Prosim, nikar se ne jezite! Izvolite tako storiti, kakor je vaši milosti

po godu! Meni je res v glavi zdaj . . . sam ne vém, kaj se godi. Tako neumen si zdaj zdim, kakor še nikdar prej.

Ana. No, blagoslovi ju! (Hlestakov pristopi z Marijo Antonovno.)

Glavar. Blagoslavljaljaj vas Bog, a jaz sem nedolžen. (Hlestakov poljubi Marijo Antonovno. Glavar ju gleda.) Za hudiča! saj je res! (Mane si oči.) Da, da, ljubita se res, ljubita se! Kakor prav ženin! Ah, kaka sreča! To mi je po godu!

Šestnajsti prizor.

Prejšnji in Osip.

Osip. Konji so pripravljeni.

Hlest. A, prav . . . takoj.

Glavar. Ali vas je volja odpotovati?

Hlest. Da, moram.

Glavar. A kdaj pa, to je . . . vi sami ste izvolili omeniti, če se ne motim, ženitvovanja?

Hlest. Takoj bom spet tukaj, grem le en dan k strijeu — star pa bogat mož je; jutri bodem uže zopet tu.

Glavar. Ne upamo si nikakor vas zadržavati, nadejaje se, da se kmalu srečno vrnete.

Hlest. Kako pa, kako pa, kmalu pridem nazaj. Da si mi zdrava, ljuba moja . . . ne, ne morem povedati! Z Bogom, ljuba duša! (Ljubi jej roko.)

Glavar. Pa, ali ne potrebujete kaj za na pot? Zdi se mi, da ste nekako denarja potrebovali.

Hlest. O ne, čemu to? (Malo pomisli.) Sicer pa, če se vam zdi. . . .

Glavar. Koliko želite?

Hlest. Dali ste mi dvesto, to je, ne dvesto, nego štiristo — nočem se okoristiti z vašo zmoto — tako, prosim, zdaj še toliko, da bo ravno osemsto.

Glavar. Precej! (Jemlje iz listnice.) Kakor nalašč, sami novi bankovci so.

Hlest. Da, res! (Vzeme in ogleduje bankovce.) Izvrstno! Pravijo, novi bankovci pomenijo novo srečo.

Glavar. Da, tako je.

Hlest. Z Bogom, Anton Antonovič! Prav hvaležen sem vam za vašo gostoljubnost; nikjer nisem bil tako izvrstno sprejet. Z Bogom, Ana Andrejevna! Z Bogom duša moja, Marija Antonovna!

Ruse

(Za prizoriščem.)

Glas Hlest. Z Bogom, ti moje duše angelj, Marija Antonovna!

Glas glav. Kako pa to? Kaj se hočete res na taci koleh peljati?

Glas Hlest. Da, tako sem se navadil. Od peres me glava boli.

Glas voznikov. Prrr . . .

Glas glav. Pa dajte si vsaj kaj podložiti, kako preprogo. Ali ne velíte, poslati vam preproge?

Glas Hlest. Ne, čemu? nepotrebno je; sicer pa, če vam je prav, daste lahko preprogo?

Glas glav. Ej, Avdotja! teci v zakladnico in prinesi najboljšo preprogo, tisto, ki ima modro dno, perzijsko, pa naglo!

Glas voznikov. Prrr . . .

Glas glav. Kdaj velite pričakovati vas?

Glas Hlest. Jutri ali pojutranjem.

Glas Osipov. A, to je preproga? daj sem, položi jo sem, tako! Zdaj pa daj s te strani sená.

Glas voznikov, Prrr . . .

Glas Osipov. S té strani! semkaj! še! dobro! Izvrstno bo! (Bije z roko po preprogi.) Zdaj pa sedite, vaše blagorodje.

Glas Hlest. Z Bogom, Anton Antonovič!

Glas glav. Srečno, vaša prevzvišenost!

Glasovi ženski. Z Bogom, Ivan Aleksandrovič!

Glas Hlest. Z Bogom, mamica!

Glas voznikov. Ej, vi, zdaj pa vzletite!
(Zvonček zazveni, zavesa se spusti.)

Peto dejanje.

Tista soba.

Prvi prizor.

Glavar, Ana Andrejevna in Marija Antonovna.

Glavar. No, Ana Andrejevna? Kaj? Ali si kdaj na kaj tacega le mislila? Ta bogati plen, šment! Povej odkrito: ali se ti je sanjalo iz navadne mestnega glavarja žene, ko bi trenil — povej mi vender, s kakšnim vragom si pa v zvezi!

Ana. Z nikakeršnim ne; vse to sem davno vedela. Tebi se to čudno zdi, ker si priprost človek, pa nikdar nisi videl visocih ljudij.

Glavar. Jaz sam, mamica, sem človek visocega stanu. Vender, kaj praviš, če pomisliš, Ana Andrejevna, kaki ptiči smo zdaj postali! Da, Ana Andrejevna, visocega poleta, vrag me vzemi! Le

čakaj, zdaj jim bom dal popra vsem tem tičkom, ki so prinesli prošnje in ovadbe! Ej! kdo je tam? (Vstopi policaj.) A, ti si, Ivan Karpovič! Bratec, pripelji mi sem trgovce. Jaz jih bom, te kanalje! Tako zoper mene pritoževati se! Ali ga vidiš, ta prokleti judovski rod! Le počakajte, golobčki! Dozdaj sem vas pital s peščenimi zrni, odslej vas bom pa s kamenjem. Zapiši vse, ki so hodili pritoževat se zoper mene in pred vsemi drugimi pisače, pisače, ki so jim prošnje sestavljali. Naznani vsem, da bodo vedeli, kakšno čast je Bog podelil glavarju, da udaja hčer — ne kakoršnemu koli navadnemu človeku, temveč takemu, kakoršnega na svetu še ni bilo, kateri vse premore, vse, vse, vse! Vsem naznani, da bodo vedeli! Kriči v ves svet, zvoní z zvonom, vrag me vzemi! zdaj ko je dan slave in veselja, hočem vriskati od veselja. (Policaj odide.) Tako je, glej, Ana Andrejevna, kaj? Kako pa bomo zdaj, kje bomo živeli? tukaj ali v Peterburgu?

Ana. Kako pa, v Peterburgu. Kako je mogoče zdaj tukaj ostati?

Glavar. No, v Peterburgu, tedaj v Peterburgu; pa tudi tukaj je lepo. Kaj praviš, ali naj zdaj glavarstvo na klin obesim, kaj, Ana Andrejevna?

Ana. To se samo po sebi razume, kaj pa je glavarstvo!

Glavar. Kaj meniš, Ana Andrejevna, zdaj bo mogoče v višji red se potisniti, saj se tika z vsemi ministri in hodi na dvor: more me pomakniti v višje službe in s časom bom zlezel v generalsko uniformo. Kaj meniš, Ana Andrejevna, ali bom mogel stopiti mej generale?

Ana. Kaj pa! to se vé, da boš.

Glavar. A, vrag me vzemi, lepo je biti generalom in vrvco obesiti si čez rame! Kakšna vrvco je boljša, Ana Andrejevna, rudeča ali modra.

Ana. Vender je modra boljša.

Glavar. Ej, glejte, česa je želela! tudi rudeča je lepa. Ali veš, zakaj je prijetno biti generalom? Glej zato: primeri se, da kam potuješ — kurirji in adjutantje priskačejo vselej naprej, — konje, konje! — in tam na postajah jih nikomur ne dadó, vse čaka: vsi ti mali uradniki, stotniki, glavarji, general pa se za nikogar ne zmeni! Obeduje kje pri deželnem glavarji, in tam mora glavar stati! He, he, he! (Solze toči od smeha.) Glej zlodja, to bo lepo!

Ana. Tebi se dopada le to, kar je surovo. Vedeti moraš, da boš moral življenje po polnem spremeniti, da tvoja znanja ne bodo ta sodnik — pesjak, s katerim zajce goniš, ali Zemljanika! Nasprotno, tvoje znanje naj bode v sami izbrani družbi: grofje in ljudje visokega stanu. Le bojim se

zate, po pravici ti povem: včasih zineš tako besedo, kakoršna se v izbranem društvu nikdar ne sliši.

Glavar. Kaj za to, beseda ni konj!

Ana. Prav, dokler si bil mestni glavar; a tam, vedi, je življenje vse drugačno.

Glavar. Da, tam, pravijo, ste dve vrsti ribic, androge in lososi, take, da se ti kar slina cedi, predno začneš jesti.

Ana. Tebi so le ribe na misli! Jaz pa nič družega ne želim, kot da bi naša hiša bila prva v prestolnici in da bi moja soba bila tako polna ambre, da bi človek vstopivši kar zamežal tako-le: (Zameži z očmi in duha.) Ah, kako prijetno!

Drugi prizor.

Prejšnji in trgovci.

Glavar. A! zdravi prijatelji!

Trgovci (klanjaje se). Srečo želimo, očka!

Glavar. Golobčki moji, kako se imate?

Kako je z vašo kupčijo? Kaj, kotličkarji in vatalarji se pritožujejo? Veliki sleparji, grde mrhe, prevzetne morske svinje, vi se pritožujete? Kaj, ali se vam je mnogo vzelo? „Glejte“, mislili ste,

„tako ga bomo posadili v luknjo! . . .“ Ali veste pa tudi, sedem hudičev in ena vešča naj vam skoči v zobe, da . . .

Ana. Ah, moj Bog! kakšne besede govoriš, Anton!

Glavar (nevoljno). A, zdaj ne gré za besede! Ali veste, da sam ta uradnik, kateremu ste se pritoževali, v zakon jemlje mojo hčer? Kaj? no, kaj pravite zdaj? Zdaj vas bom! . . . Ves svet goljufate! . . . Z vlado napraviš pogodbo, za sto tisoč jo ukaniš, ker ji postaviš preperelo sukno, in če potem žrtvuješ dvanajst vatlov, naj ti zato še kaj povrnem! Ko bi vedeli, bi te . . . In trebuh kaže pred seboj: trgovec je, ne moreš mu priti do živega. „Mi“, govore, „mi nismo nič slabši od plemenitašev.“ Da, plemenitaš . . . ah ti gobec! Plemenitaš se je učil; njega sicer pretepajo v šoli, pa zato, da bi se kaj koristnega navadil. A kaj pa ti? Začenjaš s sleparijami, tvoj gospod te zato bije, ker ne umeješ goljufati. Mal deček si še, ne znaš očenaša, pa uže pri meri ukaniš; pa ko se ti je trebuh napel in žep napolnil, uže stopaš po koncu! In kakšna posebnost si ti! Zato, ker na dan šestnajst kotlov zaceliš, zato se tako košatiš! Veš, jaz pljunem na tvojo glavo in na tvojo imenitnost!

Trgovci (klanjaje se). Krivi smo, Anton Antonovič!

Glavar. Kaj, pritoževati se? A kdo je tebi pomagal slepariti, ko si stavil most in zaračunil za les dvajset tisoč rubljev, ko ga še za sto rubljev ni bilo? Jaz sem ti pomagal, kozja brada! Ali si to uže pozabil? Ko bi vse to povedal o tebi, poslal bi te lahko skrivaj v Sibirijo. Kaj praviš na to? no?

Eden iz trg. Krivi smo, Anton Antonovič, hudobec nas je zmotil! In obetamo za naprej ne več pritoževati se. Le povej, kakšno zadoščenje hočeš, le ne jezi se!

Glavar. Ne jeziti se! Ti se zdaj valjaš pred mojimi nogami. Zakaj? Zato, ker moja veljá; a naj bi bil jaz na tvojem mestu, poteptal bi me ti, kanalja, v blato, in še bruna bi vrhu navalil.

Trgovci (klanjaje se na kolenih). Ne pogubi nas, Anton Antonovič!

Glavar. „Ne pogubi nas!“ zdaj: „ne pogubi nas!“ a kaj je bilo prej? Jaz bi vas . . . (mahne z roko) No, Bog vam odpusti! dovolj je! Nisem maščevanja željen; pa zdaj si le zapomni, uho imej ostro, ne dajem hčere kakemu navadnemu plemenitašu za ženo; da bode čestitanje . . . razumiš? ne, da bi opravili s kako suho ribo,

ali z glavo cukra . . . no, hodite z Bogom! (Trgovci odidejo.)

Tretji prizor.

Prejšnji, Amos Fedorovič, Artemij Filipovič, potem Rastakovski.

Amos Fed. (še med vrati). Ali smem verjeti temu, kar se govori, Anton Antonovič? Nenavadna sreča vas je doletela?

Art. Fil. Imam čast za nenavadno srečo vam čestitati! Pristrčno sem se veselil, ko sem to slišal. (Stopi k Ani Andrejevni in ji poljubi roko.) Ana Andrejevna! (Stopi k Mariji Antonovni in poljubi roko.) Marija Antonovna!

Rastakovski (vstopi). Čestitam, Anton Antonovič! Bog daj dolgo življenje vam in novima zaročencama, in daj vam mnogoštevilen zarod, vnukov, in pravnukov! Ana Andrejevna! (Poljubi roko Ani Andrejevni.) Marija Antonovna! (Poljubi roko Mariji Antonovni.)

Četrty prizor.

Prejšnji, Korobkin z ženo, Lulukov.

Kor. Dovolite, da vam čestitam, Anton Antonovič! Ana Andrejevna! (Poljubi roko Ani Andrejevni.) Marija Antonovna! (Poljubi ji roko)

Žena Korob. Prisrčno vam čestitam, Ana Andrejevna, za novo srečo.

Lul. Dovolite, da vam čestitam, Ana Andrejevna! (Poljubi ji roko in potem se obrne k gledalcem, dleskne predrzno z jezikom.) Marija Antonovna, dovolite mi čestitati. (Poljubi roko in se obrne k gledalcem s tisto predrznostjo.)

Peti prizor.

Prejšnji. Dobčinski in Bobčinski.

Mnogo gostov prihaja v vrhnih suknjah in frakih, poljubijo najprvo roko Ani Andrejevni, govoreč „Ana Andrejevna!“ potem Mariji Antonovni, govoreč: „Marija Antonovna!“ Dobčinski in Bobčinski sujeta se s komolci.

Bobč. Dovolite mi, vam čestitati.

Dobč. Anton Antonovič, naj vam čestitam.

Bobč. Za ta srečni prigodek!

Dobč. Ana Andrejevna!

Bobč. Ana Andrejevna! (Oba pristopita tisti čas in trčita s čelom.)

Dobč. Marija Antonovna, (poljubi jej roko) dovolite vam čestitati. Bodite prav, prav srečni, hodite v zlatih oblekah, pokusite različne delikatne juhe, naj prijetneje naj vam preide čas.

Bobč. (seže v besedo). Marija Antonovna, dovolite vam čestitati! Bog vam daj veliko bogastvo, mnogo cekinov, in sinka tacega, malega, tacega! (pokaže z roko) da bi ga lahko na dlan posadil, da! in da bo vedno kričal: va! va! va!

Šesti prizor.

Še nekoliko gostov prihaja roko poljubovat, Luka Lukič z ženo.

Luka Luk. V čast si štejem . . .

Žena Luke Luk. (hiti naprej). Čestitam vam, Ana Andrejevna! (Poljubita se.) Ah, kako sem se res razveselila! Pravili so mi: „Ana Andrejevna moží hčer.“ — „Ah, moj Bog!“ mislila sem pri sebi, in tako sem se obveselila, da sem dejala možu: „Poslušaj Lukančik: glej kako srečo

ima Ana Andrejevna! . . No, mislim sama pri sebi, „Čast Bogu!“ in mu pravim: „Tako me je prevzelo, da od nestrpljivosti gorim, naznaniti osebno Ani Andrejevni Ah, moj Bog!“ mislim sama pri sebi: „Ana Andrejevna si je tako želela bogate možitve za hčer, in zdaj se ji je tako posrečilo: prav tako se je zgodilo, kakor je sama hotela.“ In res tako sem se obveselila, da ne morem povedati. Jokala, jokala sem, da, prav tulila sem! In Luka Lukič mi je dejal? „Zakaj pa, Nastenka, tako tuliš?“ — „Lukančik,“ pravim, „sama ne vem, solze mi tekó kot potok.“

Glavar. Prosim, gospodje, sédite! Miška, prinesi še stolov! (Gostje sedejo.)

Sedmi prizor.

Prejšnji, policijski predstójniki in policaji.

Pol. pred. Jemljem si čast, čestitati vam, vaše visokoblagorodje, in vam želim naj boljšo srečo na mnoga leta!

Glavar. Hvala, hvala! Prosim sedite gospodje! (Gostje sedejo.)

Amos Fed. Povejte nam vender, Anton Antonovič, kako se je vse to začelo, po vrsti povejte vse, kakor se je godilo.

Glavar. Nenavadno se je vse godilo: blagovolil je sam osebno predložiti.

Ana. Z naj večim spoštovanjem in najuljudnejšim načinom. Nenavadno lepo je govoril: „Ana Andrejevna, to storim le edino zato, ker čislam vaše izvrstne prednosti.“ Tako prekrasen, naobražen človek je, lepega, omikanega vedenja! „Verjemite mi, Ana Andrejevna, meni je življenje kot kopejka; le potem ima vrednosti, ker znam ceniti redke vaše lastnosti.“

Marija. Ah, mamica! saj to je meni govoril.

Ana. Nehaj, saj nič ne veš; nikar se ne vtikaj v tuje reči! „Ana Andrejevna, ob pamet bom!“ S takimi prilizljivimi besedami me je obsipal . . . in ko sem mu hotela reči: „Nikakor ne smemo nadejati se take časti“, pal je nagloma na kolena in dejal na najplemenitnejši način: „Ana Andrejevna! ne naredite me najnesrečnejšega človeka! Naj bodo vaša čuvstva v soglasji z mojimi, če ne, smrt bo naredila konec mojemu življenju!“

Marija. Res mamica, to je meni govoril.

Ana. Da, kako pa . . . o tebi je bilo govorjenje; saj tega nihče ne trdi, da ne.

Glavar. In kako nas je še prestrašil; dejal je, da se bo ustrelil. „Ustrelim se, ustrelim se!“ je govoril.

Mnogi gosti. Kaj nam pravite!

Amos Fed. Kakšen mož!

Luka Luk. Res, osoda je tako nanesla.

Art. Fil. Ne osoda, očka, osoda je purica; zasluge so to napravile. (V stran.) Taki svinji vselej v usta leze sreča!

Amos Fed. Če se vam zdi, Anton Antonovič, prodam vam to psico, za katero sva se uže menila.

Glavar. Ne maram, meni ni zdaj nič do psic!

Amos Fed. No, če nočete, pogodiva se pa za družega psa.

Žena Kor. Ah, Ana Andrejevna, kako me veseli vaša sreča! še misliti si ne morete.

Korobkin. Dovolite mi pozvedeti, kje pa je zdaj imenitni gost? Slišal sem, da je odšel po nekem opraviilu.

Glavar. Odpravil se je za en dan po jako važnem opraviilu.

Ana. K stricu, da ga prosi blagoslova.

Glavar. Da prosi blagoslova: jutri pa . . . (kihne; z vseh strani se sliši ob enem: na zdravje!) Lepa hvala! A jutri bo uže nazaj . . . (kihne, z vseh strani ob enem: na zdravje! slišati so tudi drugi glasovi:)

Pol. pred. Na zdravje, vaše visokoblagorodje!

Bobč. Sto let in vrečo cekinov!

Dobč. Bog vam podaljšaj življenje na sto in sto let!

Art. Fil. Da bi poginil!

Žena Kor. Vrag te vzemi!

Glavar. Lepo hvalo. Tudi vam to želim.

Ana. Namenili smo se, od zdaj za naprej v Peterburgu živeti. Tukaj je, reči moram, tak zrak uže preveč vaški! . . . priznati moram, uže preveč neprijetno . . . in moj mož . . . tam bo dobil generalsko dostojanstvo.

Glavar. Da, priznati moram, gospodje, da, vrag me vzemi, močno želim postati general.

Luka Luk. Bog vam daj!

Rastakovski. Kar je človeku nemogoče, mogoče je Bogu.

Amos Fed. Velika ladja — na velikem morji.

Art. Fil. Kakoršne zasluge, takšna čast.

Amos Fed. (v stran). Prej bo pet krav za en groš, kakor boš ti general! Tako bi mu pristalo to generalstvo, kakor svinji sedlo! Ne, do tega je še daleč. Če si se tudi dobro okoristil, a dosihmal še nisi general.

Art. Fil. (v stran). Kaj, vrag ga vzemi, uže hoče biti general. Kaj pa je dobrega na njem, da bo general? Zna se važno držati, da bi

ga hudobec ne dobil, dovolj je! (Obrne se k njemu.) Takrat, Anton Antonovič, tudi nas ne boste pozabili.

Amos Fed. In če bi se kaj zgodilo, na primer, kakoršna koli potreba v uradu, bodite naš pokrovitelj.

Korobkin. Bodoče leto bom peljal sinka v prestolnico, da bo koristil domovini; bodite tako dobri in bodite mu skrben varuh, mesto očeta bodite siroti.

Glavar. S svoje strani, pripravljen sem zanj skrbeti.

Ana. Ljubi Anton, tako hitro si pripravljen, in precej obetaš. Najprvo imel ne bodeš časa, misliti na to. In kako se moreš s takimi obetnji oblagati?

Glavar. Zakaj pa ne, duša moja, če je sicer mogoče!

Ana. To se vé, mogoče je, pa čemu neki vsakemu beraču dovoliti pokroviteljstvo.

Žena Kor. Ali ste slišali, kako dela z nami?

Gostje. Da, taka je zmerom bila; poznam jo: posadi jo za mizo, začela bo tudi svoje noge stegovati.

Osmi prizor.

Prejšnji in poštar (ves upehan pride z razpečatenim pismom v roci).

Poštar. Prav čudna dogodba, gospoda moja! Uradnik, katerega smo imeli za revizorja, ni bil revizor.

Vsi. Kaj? ni bil revizor?

Poštar. Nikakor ni bil revizor; iz tega pisma sem zvedel.

Glavar. Kaj vi, kaj vi, iz kakega pisma?

Poštar. Iz njegovega lastnega pisma. Prinesejo mi na pošto pismo. Pogledam napis in vidim: „poštne ulice“. Ves osupnil sem. „No,“ mislim si, „gotovo je našel v poštнем uradu nerednosti in poroča' ministerstvu.“ Vzamem in razpečatim.

Glavar. Kaj, vi? . . .

Poštar. Sam ne vém, kako je bilo: nad-naturna sila me je naganjala. Poklical sem uže kurirja, da bi pismo odposlal, — pa radovednost me je premagovala takšna, kakoršne še nikdar nisem čutil. Ne smem, ne smem, mi pravi nekaj: toda mika me, mika! Tako je bilo, kakor bi na eno uho slišal: „Aj, ne razpečati, oskubli te bodo kakor kokoš!“ a na drugo uho mi je pa tudi neki hudič šepetal: „Razpečati, razpečati, razpečati!“ In ko sem na pečatni vosek pritisnil —

po žilah razlil se je ogenj, a ko sem razpečatil — pa mraz, za Boga mraz! Roke so se tresle, in vse se je vrtilo.

Glavar. Pa kako se vi predrznete razpečatiti pismo tako mogočne pooblašćene osebe?

Poštar. Saj v tem je zlodej, da ni pooblašćena, ni mogoćna osoba!

Glavar. Kaj pa je po vašem?

Poštar. Ni to, ni ono; vrag ve, kaj je?

Glavar (jezno). Kako: ni to, ni ono? Kako si drznete o njem govoriti: ni to, ni ono, in vrag naj vé, kaj? Jaz vas bom dal vtakniti . . .

Poštar. Kdo? vi?

Glavar. Da, jaz!

Poštar. Poćakajte malo!

Glavar. Ali znate, da moja hćer v zakon jemlje, da bom jaz sam mogotec, da bom celó v Sibirijo pošiljal!

Poštar. Oh, Anton Antonović, kaj Sibirija, Sibirija je daleć! Boljše je, da vam pismo preberem. Gospoda, ali dovolite, pismo prebrati?

Vsi. Berite, berite!

Poštar (ćita). „V naglici ti hoćem poroćiti, ljubi Trapićkin, kakšna se z mano ćuda godé. Na poti me je do ćistega oskubel pehotni stotnik tako, da me je hotel gostilničar uže v luknjo posaditi; nenadoma me je po moji petrogradski fizio-

gnomiji in elegantni opravi vse mesto imelo za general-gubernatorja. Zdaj stanujem v glavarjevi hiši, dvoranim za žive in mrtve njegovi ženi in hčeri; nisem se še odločil, katere bi se lotil — pa mislim najprej mamice, ker je, kakor se mi zdi, precej za vse pripravljena. Ali pomniš, kako sva bila nesrečna, ko sva zastonj obedovala, in kako me je nekdanj gostilničar prijel za ovratnik, ker sem nekaj paštet snedel na račun angleškega kralja? A zdaj se je na drugo stran obrnilo! Vsi mi dajo na posodo, kolikor hočem. Strašni originali so, od smeha bi umrl, ko bi je videl! Vem, da pišeš članke v časnike: umesti te originale v svojih spisih. V prvo: mestni glavar — bedast, kot sivi prijatelj . . . “

Glavar. Ni mogoče! tam ni tega!

Poštar (pokaže pismo). Berite sami.

Glavar (čita). „Kot sivi prijatelj“. Ni mogoče to ste sami napisali!

Poštar. Kako neki bi bil jaz pisal?

Art. Fil. Čitajte!

Luka Luk. Čitajte!

Poštar (nadaljuje čitanje) „glavar — bedast, ko sivi prijatelj . . .“

Glavar. O, vrag ga vzemi! treba je še ponavljati! Kakor bi ta neumnost tudi brez tega tam ne stala.

Poštar (nadaljuje čitanje). „Hm, . . . hm . . . hm . . . sivi prijatelj. Poštar je tudi dober človek . . .“ (preneha čitati). No, tu se je tudi o meni nespodobno izrazil.

Glavar. Nič ne dé, le čitajte!

Poštar. Čemu pa? . . .

Glavar. Ne, vrag me vzemi, če uže čitamo, čitajmo! Čitajte vse!

Art. Filip. Dovolite, naj jaz dalje čitam. (Natakne naočnike in čita :) „Poštar je prav tak, kakor okrajni čuvaj Mihéjev, čisto podoben je podlemu lizunu, ki se po trebuhu plazi in z žganjem zaliva“.

Poštar (gledalcem). O, skvrnobni golobradec, katerega bi trebalo pretepsti: ali ni nič več?

Art. Fil. (nadaljuje čitanje). „Oskrbnik bolnični . . . i . . . i . . .“ (jeclja).

Kor. A kaj ste pa zastali?

Art. Fil. Slabo je pisano . . . sicer se pa vidi, da je malopridnež.

Kor. Dajte meni! Mislim, da imam boljše oči. (Jemlje pismo.)

Art. Fil. (ne da pisma). Ne, saj to mesto lahko izpustimo, dalje je bolj razločno.

Kor. Dovolite, poskusil bom.

Art. Fil. Sam bom prečital — dalje, res, je razločno.

Poštar. Ne, vse čitajte! Tudi prej je bilo vse prečitano.

Vsi. Oddajte pismo, Artemij Filipovič, oddajte pismo! (*Korobkinu*) Čitajte!

Art. Fil. Precej. (Odda pismo.) Dovolite, tukaj . . . (kaže s prstom) od tod čitajte. (Vsi pristopijo k njemu.)

Poštar. Čitajte, čitajte! Neumnost, vse čitajte!

Kor. (čita). „Oskrbnik bólnični, Zemljanika, prava svinja je s kapo.“

Art. Fil. (gledalcem). Še ostroumno ni! Svinja s kapo! Kje so neki svinje s kapo?

Kor. (nadaljuje čitanje). „Šolski nadzornik ves smrdi od česna.“

Luka Luk. (gledalcem). Za Boga! Še nikdar nisem vzel česna v usta!

Amos. Fed. (v stran). Hvala Bogu name vsaj ne misli!

Kor. „Sodnik . . .“

Amos Fed. (v stran). Glej, zdaj bo pa mene! (Glasno.) Gospoda moja! teh misli sem, da je topismo predolgo. Kdo bode, vraga, take bedarije čital.

Luka Luk. Tega pa ne!

Poštar. Ne ne, le čitajte!

Kor. (nadaljuje). „Sodnik Lapkin-Tapkin je v najviši meri mauvais ton . . .“ (preneha). To je gotovo francoska beseda.

Amos Fed. Vrag vedi, kaj pomeni! Še dobro je če je le slepar, pa morebiti je še nekaj hujšega.

Kor. (nadaljuje čitanje). „Sicer pa je tu ljudstvo prav gostoljubno in dobrodušno. Z Bogom, ljubi moj Trapičkin. Po tvojem zgledu hočem se tudi jaz pečati z literaturo. Dolgočasno je, brate, tako živeti, naposled vendar le hočeš nekaj hrane za dušo. Res vidim, da je potrebno pečati se včasih z visokimi rečmi. Piši mi v Saratovsko gubernijo, a tam na posestvo Podkalitovko.“ (Obrne pismo in čita napis.) „Blagorodnemu, milostljivemu gospodu, Ivanu Vasiljeviču Trapičkinu, v Sanktpeterburgu, v poštni ulici, v hiši štv. 97, na dvor, tretje nadstropje na desno.“

Ena iz dam. Kako nepričakovano zasmehovanje!

Glavar. Glejte, tako me pobijajo, tako me pobijajo! Ubit sem, ubit, do kraja ubit! Nič ne vidim: vidim le neke svinjske rilce, mesto obrazov, a družega nič . . . Prijeti ga treba, prijeti! (Mahne z roko.)

Poštar. Kako prijeti ga! Po nesreči sem še ukazal pazniku vpreči najboljšo trojko; hudič me je zmotil, da sem to storil, pa še proti ukazu.

Žena Kor. To je pa uže res, to je uže brezprimerna zmešnjava!

Amos Fed. Pa pri vsem tem, gospoda moja, hudič naj bi me bil vzel, od mene je tri sto rubljev na posodo vzel.

Art. Filip. Od mene pa štiri sto.

Poštár (vzdihujoč). Oh! tudi mene je za tri sto rubljev dobil.

Bobč. In naju s Petrom Ivanovičem pa za pet in šestdeset rubljev v bankovcih, dà.

Amos. Fed. (od začudenja z rokami ploskne). Kako je to, gospoda moja! Kako je to, da smo bili tako nepazni?

Glavar (bije se po glavi). Kako sem jaz, — jaz stari bedak! ali sem prišel ob pamet, jaz topoglavi osel! Trideset let že služim; ne en sam trgovec, ne en sam zakladavec me ni mogel ukaniti; sleparje sem zaporedoma ciganil, potepuhe in prekanjene tatove, ki bi bili ves svet okradli, zvodil sem na vodico; tri gubernatorje sem premotil! Kaj gubernatorje! (mahne z roko) nočem govoriti o gubernatorjih

Ana Andr. Saj to ne more biti, ljubi Anton: saj se je zaročil z našo Maričko!

Glavar (razsrjen). Zaročil! ali noriš? — s taboj se je zaročil! V oči mi meče te zaroke! . . . (Ves iz uma.) Glejte me, glejte me, pogledj me ves svet, vse krščanstvo, vsi pogledjte, kako je osmešen mestni glavar! Imenujte ga bedaka,

prismojenega starega norca! (Grozi sam sebi s pestjo.) O jaz bebast človek! Dolgopetega capina sem imel za važnega človeka! In zdaj mu po vsi dolgi cesti poštni zvončki pojo! Po vsem svetu bo raznesel to prigodbo! Ne bo dolgo, da se mi bodo povsod smejali — dobil se bo čečkoper, papiroprask, ki me bo postavil v komedijo. In to naj me ne žali! Ne bo prizanesel ni mojemu dostojanstvu, ni mojemu stanu, in vsi mu bodo zobe kazali in ploskali z rokami. Čemu se smejete? Sami sebi se smejte! . . . Oh, vi! . . . (Od jeze udari z nogami ob tla.) Vse te papiropraske bi! U, ti čečkoperi, ti prokleti liberalci! to hudičevo seme! Vse skupaj bi vas zvezal kakor otep in vse skupaj vas zmllel kot moko, in položil vas hudiču pod noge! . . . (Maha s pestmi in bije s peto ob tla. Potem ko nekoliko časa premolči:) Še sedaj ne morem k sebi priti. Da, resnično je, kogar hoče Bog kaznovati, temu vzame prej razum. No, kaj pa je bilo v tem vetrniku podobnega revizorju? Nič! Po domače rečeno, še za pol mazinca ni bilo na njem revizorskega — in z enim glasom vse zavpije: „Revizor, revizor!“ Kdo je prvi izustil, da je on revizor? Odgovorite!

Art. Fil. (stegne roke). Kako se je to zgodilo, naj me ubije, če vem povedati. Gotovo je kakšna megla na nas padla, hudič nas je premotil.

Amos Fed. Da, kdo je prvi izustil? — Glejte, kdo je izustil: ta dva mlada človeka! (Pokaže na Dobčinskega in Bobčinskega.)

Bobč. Ej, ej, jaz ne! Še mislil nisem

Dobč. Jaz nič, čisto nič . . .

Art. Fil. Gotovo, vidva sta!

Luka Luk. Kdo pa? Vidva! Priletela sta kakor brezumna iz gostilne in vpila: „Prišel je, prišel je, nič z denarjem ne plača . . .“ Našla sta pravega ptička!

Glavar. Kaj pa, vidva sta, mestna klepetca! Prokleta lažnika!

Art. Filip. Naj vaju hudič pobere z vajinim revizorjem in vajinimi pravljičami.

Glavar. Zmerom tekata po mestu, vsakega nadlegujeta, prokleta klopotca, in spletke kujeta, kratkorepi sraki!

Amos Fed. Prokleta mazača!

Luka Luk. Ponočne čepke!

Art. Filip. Kratkovampasta smrčka! (Vsi ju obstopijo.)

Bobč. Za Boga, nisem bil jaz, bil je Peter Ivanovič.

Dobč. E, ne, Peter Ivanovič, vi ste prvi . .

Bobč. Jaz nikedar ne; prvi ste bili vi.

Poslednji prizor.

Prejšnji in žendarm.

Žend. Prišel je na poseben ukaz iz Peterburga uradnik, in želi, vas precej pri sebi videti. Ustavil se je v gostilni. (Te besede zadenejo vsakega ko grom. Glas začudenja se sliši iz ust vseh dam ob enem, vsa skupina spremeni mesto in ostane kakor okamnena.)

Nem prizor.

V sredi je glavar, podoben stebri, z razprostrtimi rokami, in z glavo nazaj nagneno. Na desni strani njegova žena in hčer, ki se z vsem telesom k njemu nagibate; za njimi poštar, sprevrnen v vprašaj, obrnen je k gledalcem; za njim Luka Lukič s čisto nedolžnim obrazom; za njim na tisti strani tri dame, druga k drugi nagnene, s silno satiričnim izrazom v obličji, pogledujoč družino glavarjevo. Na levi strani glavarjevi Zemljanika, nagnivši glavo malo na stran, kakor bi kaj na uho vlekel; za njim sodnik s stegnenimi rokami, skoro na zemlji čepeč in z ustnami gibajoč, kakor bi hotel žvižgati ali reči: „Tudi tebi, botrica, je Jurjev dan!“*) Za njim Korobkin, obrnen k gledalcem, zatisnivši jedno oko in hudobno pomežikaje na glavarja; za njim na tisti strani Dobčinski in Bobčinski, z drug k drugemu obrnjenimi rokami, z odprtimi usti in z debelimi očmi drug drugega gledaje. Ostali gostje so otrpnjeni kot stebri. Skoro poldrugo minuto ohrani okamenela skupina tako postavljenje. Zavesa se spusti.

*) Nesrečen dan.

